

Den første sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om udførsel af frisk dansk frugt.

Valgt blev: *Poul Hansen (Svendborg), Alsing Andersen, Hougaard, Lars P. Jensen, Aage Knudsen, Carl Petersen, Chr. Thomsen, Morten Larsen, Kristian Kristensen, Sønderup, Per Federspiel, Henry Hansen, Søren Jensen, Peter Larsen, Egon Lauritzen, Clausen (Olufskjær) og Poul Thomsen.*

Den næste sag på dagsordenen var:

Fortsettelse af første behandling af forslag til finanslov for finansåret fra 1. april 1959 til 31. marts 1960.

Foregående forhandling findes i tidenden sp. 1135, 1202 og 1227).

Forhandlingen genoptoges.

Hanne Budtz: Jeg har en henvendelse til den højtærede justitsminister vedrørende handel med hunde og andre dyr.

De danske dyreværnsforeninger har gennem de sidste 30 år haft et usædvanligt stort antal sager, hvor mennesker, der har købt en hund hos en hundehandler, har følt sig dårligt behandlet for ikke at sige direkte snydt. Det skal til orientering siges, at en hundehandler er en person, der handler med alle mulige „racer“ af hunde, og som gennem opkøbere og annoncer skaffer sig sit handelsmateriale. I mange tilfælde har han intet som helst kendskab til dyrets afstamning, men hunden får hos ham formentlig en betegnelse efter den race, den ligner mest.

Man må ikke forveksle en hundehandel med en kennel, hvor der som regel kun opdrættes en eller to bestemte racer gennem de avlsdyr, man ejer, og som gerne er stambogsførte dyr i høj klasse. Disse dyrs afkom forsynes naturligvis med en virkelig

stamtavle eller stambog, og i mange tilfælde drives kennelen som en sport og ikke blot som en forretning.

Det er jo ikke alle af de førstnævnte dyrehandlere, der kritiseres; men flere af dem burde absolut ikke have tilladelse til at drive virksomheden, når det sker på en måde, der udsætter dyr for store lidelser på grund af dårlige hygiejniske forhold og tilføjer de senere ejere både sorg og skade, fordi de har købt et dyr, de kommer til at holde af, men som viser sig at lide af alverdens sygdomme.

Der findes jo ganske vist i § 14 i hundeloven af 18. maj 1937 en bestemmelse herom, der lyder:

„Det er forbudt uden politiets tilladelse at drive erhvervsmæssig handel med eller erhvervsmæssigt opdræt af hunde. Tilladelse kan ikke meddeles personer, der for dyrplageri eller overtrædelse af dyreværnsloven er anset med højere straf end bøde.“

Denne bestemmelse i sig selv er ikke nogen stor betryggelse.

Om dyr i almindelighed findes en bestemmelse i § 17 i dyreværnsloven af 27. maj 1950, der lyder således:

„Det er forbudt uden politiets tilladelse at drive erhvervsmæssig handel med dyr fra butik eller andet fast forretningssted. Tilladelsen kan til enhver tid tilbagekaldes, såfremt den handlende straffes for overtrædelse af denne lov, eller såfremt dyrene ikke passes og plejes forsvarligt.“

Angående dyrs transport og slagtning og deres behandling i anden særlig retning kan der i henhold til dyreværnsloven gives forskrifter af justitsministeren, ligesom der i politivedtægter kan optages bestemmelser i så henseende.

Det vil sige, at selve lovgivningen er god nok; deri findes den fornødne hjemmel til at regulere handelen med dyr. Men det er beklageligt, at loven praktiseres meget forskelligt. Nogle steder stilles der naturligvis passende krav til lokalernes egnethed som

[Hanne Budtz.]

opholdssted for dyrene, men andre steder godtager man opholdssteder, der er både fugtige og kolde.

Det, der derfor tiltrænges, er et regulativ fra justitsministeriet for handelen med levende dyr, og fra dyreværnsforeningernes side henviser man som forbillende til de krav, der stilles af Københavns veterinærpoliti for handel med hunde, gående f. eks. ud på, at husene skal bygges af bestemte materialer, taget skal være vandtæt, gulvet uigennemtrængeligt o. s. v. Der skal endvidere være løbegårde og særlige lokaler til syge hunde. Københavns veterinærpoliti stiller i øvrigt krav om, at hundehandleren skal have fast dyrlæge, som fører et vist, nøjere angivet tilsyn med dyrene.

Som noget særdeles vigtigt for indholdet af et sådant justitsministerielt regulativ må navnlig foreslås, at det påbydes dyrehandleren at føre en autoriseret købs- og salgsbog. Det må være rimeligt at sikre sig kendskab til, hvorfra disse levende væsener stammer; kommer de fra renlige og gode forhold, ja, hvor kommer de i det hele taget fra? Ikke så få ejere af dyr er blevet frastjålet dem med henblik på salg. Ville det ikke være naturligt, om der gjaldt mindst lige så rimelige betingelser for at opspore den sælgendes adkomst til et hjælpestøv levende væsen som til døde værdier, såsom klæder, sølvtøj o. s. v., der skal kunne identificeres nøje ved marskandisersalg? Man har ingen pligt til at legitimere sig over for den hundehandler, til hvem man vil sælge en stjålet hund, og hundehandleren har heller ingen pligt til at føre bog over de hunde, han køber. Tyveri af dyr er langt mere almindeligt, end man tror, og det er betydelig mindre farligt end andre former for tyveri, fordi en hundetyv, der stjæler en hund på gaden — det sker ofte — kan undskylde sig med, at han troede, den var herreløs, og derfor ville han nu optage den og aflevere den til politiet; det var netop det, han var i færd med.

Jeg henstiller altså, at den højtærede justitsminister, eventuelt i samarbejde med landets dyreværnsforeninger gennem Danske Dyrebeskyttelsesforeningers Fællesråd, lader udarbejde et regulativ eller et nyt lovforslag.

Ninn-Hansen: Ved en tidligere lejlighed har jeg i det høje ting over for den højtærede socialminister fremdraget uoverensstemmelsen mellem funktionærlovens regler og de arbejdsretlige regler, der har deres grundlag i septemberforliget af 1899. Over for den daværende socialminister fremsatte jeg en opfordring til at forberede en ændring af funktionærloven, såfremt der ikke var fuld sikkerhed for, at funktionærernes forhandlingsret i alle situationer var hjemlet ved bestemmelsen i funktionærlovens § 10.

Der er mig bekendt ikke senere opnået nogen afklaring, og det er efter min mening ganske utilfredsstillende, at der kan herske nogen tvivl om funktionærstandens ret til en selvstændig organisationsdannelse. Der må være fuld ret for funktionærerne til at danne de organisationer, de ønsker, til varetagelse af deres lønmæssige interesser, og disse organisationer må have fuld ret til at forhandle på alle de funktionærers vegne, der slutter sig til organisationen. Det kan ikke være rigtigt, hvis man med hjemmel i septemberforligets gamle bestemmelser kan udskyde nogle.

Jeg vil gerne spørge, hvorledes den nuværende højtærede socialminister mener, at denne forhandlingsmæssige og organisationsmæssige sikkerhed kan gives. Er den højtærede socialminister villig til gennem et forslag til ændring af funktionærloven at fjerne alle hindringer herfor, eller vil den højtærede minister være indstillet på at lade et hurtigt arbejdende udvalg, hvori funktionærernes organisationer er repræsenteret, udarbejde selvstændige regler for funktionærstandens arbejdsretlige forhold? Hvorvidt resultatet af disse forhandlinger senere skulle indgå i funktionærloven eller i en selvstændig lov eller overenskomst, ville vel så kunne afgøres senere. Jeg tror, at et sådant udvalg, der specielt behandlede funktionærernes problemer, kunne få stor betydning, ikke alene for funktionærstandens fremtidige organisationsmæssige placering, men også for mere moderne tanker til løsning af arbejdsretlige spørgsmål. Jeg ville tro, at voldgiftstanken ville få en særlig placering under en sådan udvalgsdrøftelse mellem funktionærerne og arbejdsgiverne.

[Ninn-Hansen.]

Jeg ved jo nok, at meget indflydelsesrige personer, organisationer og politiske partier har haft svært ved at forstå, at funktionærerne måtte behandles som en selvstændig gruppe. Der var modstand mod den opfattelse, som mit parti gav udtryk for for 20 år siden, da vi forlangte en særlig funktionærlov. Der var modstand mod de nye funktionærorganisationer, navnlig Fællesorganisationen for Tjenestemænd og Funktionærer, på H. og K.s sidste kongres, hvor man opfordrede De samvirkende Fagforbund til effektivt at bekæmpe de neutrale organisationsdannelser.

Socialdemokratiet har her i tinget vist en besynderlig interesse for mest muligt at modsætte sig funktionærorganisationernes deltagelse i udvalg, nævn og kommissioner. Det var tilfældet, da man behandlede den nye lærlingelov, hvor det var uhyre vanskeligt for os at få funktionærorganisationerne placeret; det opnåedes kun derigennem, at de blev placeret med ikke-stemmeberettigede medlemmer. Det samme var tilfældet, da man havde kommissionen om de arbejdsretlige forhold, og vi har også nu set modstand mod at placere funktionærerne i arbejdsmarkedsrådet.

Det er ikke længe siden, vi havde en drøftelse angående det udvalg, som er nedsat til behandling af pristalsspørgsmålet; også her var det meget svært at få funktionærerne med. Man ønskede heller ikke, de skulle placeres i det udvalg, der behandler spørgsmålet om tjenestemændenes kommende ansættelsesvilkår, selv om man til det pågældende udvalg har indkaldt repræsentanter for Arbejdsgiverforeningen og De samvirkende Fagforbund.

Denne modstand mod en virkelig anerkendelse af funktionærstanden kan selvfølgelig ikke opretholdes. Det er ikke muligt i det lange løb at hindre den stærkest voksende gruppe af befolkningen i at opnå den placering, den har krav på. Der synes også at være en større forståelse på vej. Trods H. og K.s opfordring til bekæmpelse af de neutrale funktionærorganisationer er De samvirkende Fagforbunds formand blevet forhandlingsvenlig. Det fremgår af en udtalelse til Social-Demokraten for den 22. november. Her siger formanden, hr. Eiler

Jensen — jeg anmoder om tilladelse til et kort citat —:

„De samvirkende Fagforbunds stilling kan kort sammenfattes således: vi respekterer i allerhøjeste grad Fællesrepræsentationen af danske Arbejdsledere og har det bedste samarbejde med denne organisation, hvis flertal af medlemmer vi erkender — i henhold til de arbejdsretlige love — med rimelighed må stå uden for De samvirkende Fagforbund.“

Og senere siger Eiler Jensen:

„Vi har tidligere været i forhandling med Fællesrådet og er stadig parat hertil. Vi vil når som helst træde ind i en forhandling, og skal Fællesrådets artikel forstås således, at man indvilger i at træde i forhandling med os, da vil der meget hurtigt kunne træffes aftale herom.“

Denne udtalelse synes jeg viser, at det altså ikke har været ganske forgæves gennem de 20 år, det er sket, at fremhæve funktionærernes ret til en selvstændig placering, at fremhæve, at de må have deres særlige lov. Det har åbenbart heller ikke været helt forgæves at fremdrage de tilfælde, hvor H. og K. synes at have misforstået sin opgave så ganske og aldeles. Erkendelsen er i hvert fald på vej i andre kredse. Jeg opfordrer derfor den høje regering til at gøre skridtet fuldt ud og give funktionærerne repræsentation på lige fod med andre. De steder, hvor man gennem lovgivning har givet funktionærerne en deltagelse uden stemmeret, opfordrer jeg til, at man ændrer lovene, så funktionærerne får placeringsmuligheder helt på lige fod med andre, og til at man i fremtiden, når man mener, der skal være repræsentation af organisationer i udvalg og andre steder, giver funktionærerne den samme placering som andre.

Gennem en nærmere undersøgelse må det også meget hurtigt kunne klarlægges, hvorledes arbejdsløshedskasserne bedst kan placeres i forhold til de nye funktionærorganisationer. Den fremgangsmåde, jeg allerede har nævnt med hensyn til de arbejdsretlige forhold, kan fjerne den sidste tvivl om, at retten for funktionærerne til at forhandle om deres egne forhold anses for noget selvfølgeligt. Jeg håber, at den højt-

[Ninn-Hansen.]

ærede socialminister eller eventuelt den højtærede arbejdsminister kan give tilsagn om, at man vil opfylde dette ønske.

Jeg vil derefter gerne ganske kort omtale et andet område, hvor der også synes at være en anden og bedre stemning på vej. Vi har ved adskillige lejligheder inden for det sidste halvandet år her i tinget drøftet motorafgifterne, og jeg kan ikke sige, at de synspunkter, som mit parti, og jeg kan tilføje også partiet venstre, står for i denne sag, i særlig grad har haft succes her i tinget ved de afstemninger, der har fundet sted. Vi har været i mindretal og har ikke kunnet få vore ønsker gennemført. Vi har rettet flere henvendelser til den højtærede finansminister om at få gennemført en ændring af motorskatteerne. Disse henvendelser har været forgæves, og jeg skal da også i dag ganske undlade at rette nogen henvendelse til den højtærede finansminister. Jeg tror ikke meget på, at vi finder nogen forståelse dér.

Vi har i den sidste tid haft lejlighed til at læse og høre forskellige udtalelser, som det ærede medlem hr. Erhard Jakobsen er fremkommet med angående motorafgifterne. Man kan vel kort sige, at den tankegang, det ærede medlem hr. Erhard Jakobsen har givet udtryk for, ikke ligger på linje med det, han hidtil har hævdet ved afstemninger her i tinget. Det ærede medlem hr. Erhard Jakobsen har i sin første tale hævdet, at motorafgiften skulle bortfalde og benzinafgiften forhøjes tilsvarende. For at der ikke skal være nogen misforståelse, vil jeg gerne sige, at mit parti ønsker ikke at medvirke til en forhøjelse af benzinafgiften. Vi ved fra tidligere tilfælde, bl. a. fra kriselovene af 1955, hvor man forhøjede benzinafgifterne, at en forhøjelse får virkninger alle steder. Både for de folk, der selv har et motorkøretøj, og for dem, der skal køre med offentlige befordringsmidler, betyder det en fordyrelse. Vi ved også, at en forhøjelse af benzinafgiften vil bevirke en fordyrelse hele vejen igennem, altså en almindelig forhøjelse af prisniveauet. Derfor ønsker vi ikke at medvirke hertil. Vi er modstandere af en sådan forhøjelse.

Det er derimod klart, at vi ønsker at medvirke til en nedsættelse af omsætningsafgiften. Det ærede medlem hr. Erhard

Jakobsen har på et senere tidspunkt end i den radiotale, hvor han først angav sin linje, erklæret sig som tilhænger af en aftrapningsordning. Han fremsatte da en udtalelse, synes jeg, der viser, at han ligger på linje med det ændringsforslag, som det konservative folkeparti og venstre stillede i sommeren 1957, da regeringen gennemførte en forhøjelse af omsætningsafgiften. Jeg har også forstået af en udtalelse, fremsat af det ærede medlem hr. Erhard Jakobsen til Dagens Nyheder, at han ikke længere mener, det er nødvendigt med en forhøjelse af benzinafgiften. Det ærede medlem siger her — jeg beder formanden om tilladelse til et citat —:

„Jeg tror blot ikke, at der vil komme noget indtægtstab — i hvert fald ikke, hvis man foretager en aftrapning over nogle år. Derudover kunne man — for en sikkerheds skyld — foretage en ubetydelig forhøjelse af benzinprisen. Jeg tror blot ikke, det ville være nødvendigt!“

Det ærede medlem hr. Erhard Jakobsen mener, at man kan nedsætte omsætningsafgiften, uden at man er nødsaget til at finde erstatning noget steds. Nu tror jeg, vi er kommet til det tidspunkt, hvor vi må have lov til at spørge det ærede medlem hr. Erhard Jakobsen, hvad han nu agter videre at foretage. Det ærede medlem mener, at han i befolkningen har fremkaldt en stemning ved sine taler, og jeg tror, at jeg kan tilføje, at han har fremkaldt en forventning med sine ord om, at man her i folketinget vil foretage en nedsættelse af omsætningsafgifterne.

Det er selvfølgelig klart, at det forslag, det konservative folkeparti og venstre har stillet, er noget, vi står ved, men da det ærede medlem hr. Erhard Jakobsen i sin tid stemte mod det, kan vi jo ikke uden videre regne med, at det ærede medlem nu vil slutte sig til det. Det er måske således, at det ærede medlem hr. Erhard Jakobsen mener, at man skulle fastlåse provenuet ved det, motorafgifterne samlet gav, da man gennemførte forhøjelsen — det var, så vidt jeg husker, 800 mill. kr. — og at man på grundlag af dette kunne foretage en aftrapningsvis nedsættelse af omsætningsafgiften.

Vi er jo ganske fordomsfri med hensyn til den måde, hvorpå man vil gøre det.

[Ninn-Hansen.]

Vi vil blot gerne vide, hvordan det ærede medlem — og nu er det jo hans opgave at tale her, synes jeg, og ikke andre steder — ønsker at den videre fremgangsmåde skal være. Hans sidste udtalelser tyder meget på, at der er positive muligheder for en forhandling.

Nu venter vi altså blot at få at vide, på hvilket grundlag det ærede medlem ønsker forhandling.

Gøting: Jeg vil gerne ved denne lejlighed bede den højtærede justitsminister udtale sig om et par eller rettere tre delvis sammenhængende spørgsmål af færdselslovmæssig karakter.

Det ene drejer sig om reglerne i forbindelse med vore rundkørsler. I øjeblikket, hvor reglerne om almindelig vigepligt for trafik fra højre er gældende også i rundkørslerne, bevirker denne regel, at enhver trafikant kan køre ind i rundkørslen, medens han i tilfælde af stærk trafik, f. eks. i myldretider, ikke kan komme ud igen eller for at sige det på en anden måde: rundkørslen skruer sig selv fuld. Det er en upraktisk, en u hensigtsmæssig regel, som ofte fordrer mange færdselsbetjente eller komplicerede lyssignalanlæg, og en regel, som i øvrigt går på tværs af rundkørselsreglerne i vort naboland mod syd og vistnok også andre steder.

Den uheldige virkning af højrerreglen vil imidlertid enkelt og smertefrit kunne ændres derved, at vi, om jeg så må sige, adopterede den tyske regel: Rundfahrt hat Vorfahrt. En ændring af reglerne i den nævnte retning vil kort sagt bevirke, at alle kan komme ind i rundkørslen, når der er plads, og alle kan til enhver tid komme ud af den igen. Rundkørslen vil opfylde sin mission: at være trafikafviklende, og vil kun i myldretider kræve en enkelt betjent eller et lyssignal ved den eller de tilkørselsveje, hvorfra den svære trafik kommer. Vi opnår en mere rationel anvendelse af vore dygtige færdselsbetjente, vi sparer derved penge, og endelig tager vi et skridt i retning af almindelig koordinering af europæisk samarbejde, som vi kan blive enige om.

Jeg har hørt det argument herimod, at det ville betyde et brud på højrerreglen og derfor virke forvirrende. Jeg tror ikke, denne

argumentation kan holde i praksis. For det første gælder højrerreglen jo ikke i alle tilfælde; der er også noget, der hedder ubetinget vigepligt. Reglen falder én ganske naturlig, når man kører i f. eks. Tyskland. De uheldige virkninger, som vi altså har p. t., vil den højtærede justitsminister kunne overbevise sig om ved at kigge ud ad et af vinduerne i denne sal i 10 minutter i myldretiden. Her dannes den ene trafikprop efter den anden.

Det andet, jeg har ønsket at sige, kan bl. a. opfattes som en hjælp til det trafikråd, der i øjeblikket arbejder med koordinering af den københavnske trafik. På dette område vil der kunne gøres en hel del med hensyn til intensivering af det københavnske gadenets effektivitet og for øvrigt også gadenettet i andre større byer her i landet.

Det er en hel del steder ved tværstribning af gaden gjort klart, hvilke gader der i trafikjuridisk henseende hører til de mindre befærdede, men denne afstribning bør foretages konsekvent og specielt gøre de københavnske udfaldsgader til en slags hovedveje, hvor man uden betænkning og uden fare for at blive torpederet fra sidegaderne kan forlade — subsidiært komme til — byen i myldretiderne. Jeg er ganske klar over, at i tilfælde af snevej eller i meget snavset føre kan det være vanskeligt at se disse afmærkninger på selve gaden, og der er heller ikke spor tvivl om, at man senere må gå over til en tydeligere afmærkning i form af skiltning. Der sker dagligt uheld og ulykker, fordi ingen af de implicerede er klar over, om de kører på en mere eller mindre befærdet gade. Der vil ved en afmærkning være skabt mulighed for at placere ansvaret for et uheld præcist.

Netop i forbindelse med det, jeg har sagt om en tydeligere placering af ansvar og pligt, tror jeg, at jeg har rørt ved noget trafikmæssigt centralt. Rent apropos ansvar, så lad mig lige nævne regeringens ansvar, som delvis kan opfyldes ved at billiggøre sikkerhedsseler ved fjernelse af den høje told på disse sikkerhedsarrangementer. Det lod sig gøre med styrthjelmene, det bør også ske med sikkerhedsselerne.

Det tredje problem, jeg vil drage frem her, har også forbindelse med denne mere præcise placering af ansvaret for færdselsuheld. Det er ganske vist af mere omfat-

[Gøting.]

tende karakter, men jeg tror ikke desto mindre, at det er værd at beskæftige sig med tanken. I dag er det faktisk sådan, at kommer f. eks. et par biler i, om jeg så må sige, for direkte kontakt med hinanden og der som følge heraf bliver optaget politirapport, så kan begge parter næsten altid regne med at få en bøde; de hænges op, for at sige det sådan, uanset om hele fejlen ligger hos den ene og den anden dermed er uskyldig som et barn. Begge parter får én over næsen. Jeg ved, at man så småt er begyndt at søge bort fra denne tidligere almindelige praksis, men jeg vil tro, at det ville få en meget gavnlig virkning på trafikens gnidningsløse afvikling, på trafikulturen, såfremt man efter færdselsloven bestræbte sig for at placere ansvaret helt anderledes præcist. Jeg er helt overbevist om, at såfremt man som i USA — så vidt jeg er informeret — i fuld udstrækning lagde ansvaret hos den trafikant, der ændrede færdselsretning, ville meget være vundet. Det antal nervepirrende situationer, som daglig opstår på f. eks. de københavnske udfaldsveje i myldretiderne på grund af, at trafikanterne — jeg tænker her specielt på de motoriserede trafikanter — skifter fra kørebane til kørebane uden at have nogen klar fornemmelse af, hvilke ulemper det har for den bagved kørende trafik, er mangfoldige, og tallet øges fra dag til dag. Bevidstheden om, at man har et klart og indiskutabelt ansvar, når man skifter kørebane, venter ind i en anden færdselsåre eller eventuelt ændrer hastighed, vil utvivlsomt skabe en langt mere bevidst trafik. Dette med at færdes ansvarsbevidst, ja, netop bevidst, anser jeg for meget væsentligt. Der er for mange, der, reverenter talt, færdes med hovedet under armen.

Jeg har villet fremdrage disse ting, fordi trafikintensiteten øges fra dag til dag; faren ved at bevæge sig fra hjem til arbejdssted og omvendt stiger jævnt. Der gøres en stor indsats i færdselspropagandaen, men hver gang en kampagne er afsluttet har jeg indtrykket af, at dens virkning, selv om den har været succesfyldt, aftager jævnt med tiden. Den skulle tiltage, og det tror jeg ville ske i forbindelse med et øget ansvar, en mere bevidst færdsel.

Jeg vil bede den højtærede justitsminister gøre nogle, helst positive, bemærkninger til de ting, jeg her har draget frem: rundkørselsreglerne, afmærkning af mindre befærdede gader og endelig øget ansvar i forbindelse med at skifte kørebane.

Vagn Bro: Når jeg tillader mig at henvende et par ord til den højtærede boligminister og eventuelt til den højtærede undervisningsminister, vedrører det en sag, der i lang tid og igennem mange år — jeg tror helt tilbage til 1930erne — har været omtalt her i tinget, nemlig den endelige restaurering af en af landets ældste og mest historisk berømte bygninger, Koldinghus.

Man er nu nøjsommeligt nået til, at tårnet er færdigrestaureret. Nordvestfløjen er under tag, men ikke restaureret udadtil. Indvendig er disse to fløje nu efter princippet hjælp til selvhjælp blevet restaureret derved, at det store og udmærkede museum, der har til huse i slottet, selv har bekostet dette.

Tilbage står portfløjen og sydføljen. For portfløjens vedkommende ligger der fuldt udarbejdede planer til en restaurering. De blev udarbejdet i 1950 og blev dengang budgetteret til omkring en halv million kroner. De omfattende arbejder, der er foretaget ved portfløjen, er således, at kyndige folk mener, at selv om der nu altså er gået 8 år, vil man kunne holde sig inden for rammen af den halve million. Jeg gør opmærksom på, at — det synes jeg skulle have nogen interesse også i denne sal — i portfløjen fandtes før branden rigsrådets mødesal, som det nu er tanken at genopføre i den oprindelige skikkelse. Det var en meget anelig sal, der gik igennem 2 etager. Til denne sal har man historisk inventar liggende i museets magasiner. Jeg må dog føje til, at det ikke er det oprindelige inventar, for det brændte ved branden; men vi har inventaret fra Frederik den Tredjes bibliotekssal. Såfremt denne sal restaureres, vil den kunne bruges ikke alene til museum, men også til møder og meget andet, og der ville kunne indrettes flere andre lokaliteter, som denne by, der jo dog er den største by i Vejle amt, vil kunne benytte, og jeg går ud fra, at adskillig lejeindtægt kan fås ind.

Hvad sydføljen angår, har man kun skitse-

[Vagn Bro.]

mæssige planer for en restaurering. Det drejer sig nemlig om den mest brandhærgede del af det gamle grænseslot — nu er det jo heldigvis et slot midt inde i landet. Først i sommer fik man aldeles sikkerhed for, at det overhovedet kunne lade sig gøre at bygge på de gamle mure, men efter at der er foretaget en muropretning nu i foråret, er man fuldstændig sikker på, at hele slottet kan genopbygges. Sydfløjen, altså den mest medtagne, er slottets gamle kongebolig med udsigt ned over den gamle by, og der vil her delvis kunne indrettes værelser til det store museum, som er oprettet ved privat initiativ, og som er et af landets største. Der vil kunne indrettes en hel række lokaler, som jeg går ud fra at byen vil kunne benytte, således at man måske i rigsrådssalen og riddersalen kunne få repræsentationslokaler for byen, og det så meget lettere, som slottet ligger centralt i Kolding og man i dette øjeblik er ved at indrette store og omfattende parkeringspladser deroppe. Så vil jeg i og for sig mene, at man, samtidig med at man gennemførte restaureringen af dette sidste store og berømte byggeføretagende, da også kunne opnå en mængde praktisk gode benyttelser af det, der herved fremkommer. Forholdet er nemlig, at det ikke er i den forstand presserende, det erkender jeg. Man kan godt lave en langtidsplan; det kan strækkes over et åremål. Det, det gælder om, er, at vi får sydfløjen og portfløjen under tag.

Jeg vil sluttelig om dette punkt kun sige, at jeg har ladet mig fra kyndig side fortælle, at det er det sidste af de gamle slotte; de andre har været lige så medtagne, men er nu opbygget. Det er det eneste slot i Jylland, som nu står tilbage, og da jeg mener, man kan forene fortid med nutid ved benyttelse dér af dette ganske særlige sted, vil jeg bede de to højtærede ministre tænke over sagen. Jeg føjer til, at jeg ved, at den højtærede boligminister ikke er i stand til at kunne svare i dag, da han er optaget i et andet møde, men jeg beder begge de højtærede ministre tænke på denne sag.

Dernæst skal jeg med ganske få ord kun gøre en tilføjelse, idet jeg siger, at nord for denne gamle ruin ligger vel Danmarks største trafikknudepunkt, nemlig Frederi-

cia, Fredericias centralbanegård, hvor jeg tør sige at ikke blot hele Jyllands og øernes trafik, men også en meget stor del af den sydgående trafik samles. Jeg erkender, at Københavns hovedbanegård uden tvivl er den mest befærdede, men jeg må dog føje til, at det er og bliver en udkantsbanegård. Fredericia er stedet, hvor alle egnsdele beboere mødes, jeg kunne næsten sige ved dag og ved nat. Det er også her, vi har lagt købestævnet, der har gjort stor nytte og formentlig gør det fremover. Jeg ved jo, at man drøfter oprettelsen her i landet — og det synes jeg er såre rigtigt — af et stort trafikmuseum, og at den høje regering er optaget — jeg kan måske endda tøje til både ved dag og ved nat — af at fordele institutionerne rundt omkring i landet. Man giver ofte udtryk for, at man ikke på noget punkt vil forfordele Jylland; men jeg er bange for, at Københavns appetit er næsten umættelig, og derfor er det, jeg blot nu, inden der er sket noget, vil henstille til den højtærede minister, om Fredericia ikke ville være stedet at lægge et sådant museum, Fredericia, der er det egentlige centrum i Danmark; og jeg kan tilføje, at der er villighed til at yde lokale tilskud og plads til at bygge det. Med disse stilfærdige ord beder jeg om, at den højtærede trafikminister med velvilje vil tage Fredericia med i sine overvejelser i så henseender.

Jensen-Broby: I den nye grundlov er der en bestemmelse om, at finanslovsforslaget skal fremsættes, ikke på det første møde, tinget holder efter at være trådt sammen, men først ca. 2 måneder senere, sidst i november. Denne ændring blev gennemført, for at centraladministrationen skulle få bedre tid til at udarbejde finanslovsforslaget, hvorved man skulle kunne undgå at få så mange bevillinger og efterbevillinger på tillægsbevillingslovsforslaget.

Der er imidlertid sket det, at vi i stedet for at få færre bevillinger på tillægsbevillingslovsforslaget efter min mening har fået flere. Jeg mindes ikke, at vi i de 30 år, jeg har siddet i finansudvalget, har haft så mange og så store sager, som vi har haft i sommer. Ministrene er kommet med ønske om bevillinger, store bevillinger, og når den højtærede finansminister i går gjorde opmærksom på, at disse bevillinger ikke

[Jensen-Broby.]

var nær så store, som jeg havde nævnt, vil jeg gerne dertil sige, at når en minister kommer til os og søger om første del af en bevilling, må vi tage stilling til hele bevillingen, for hvis vi giver den første del af den, hænger vi jo også på resten af bevillingerne, der kommer i de efterfølgende år. Den højtærede minister kan altså ikke gøre det op på den måde, at det kun drejer sig om et beløb på 71 mill. kr. — jeg tror, det var det beløb, han kom til — i stedet for det langt større beløb, som der i virkeligheden er taget stilling til, når man har givet den første del af bevillingen.

Dette har jeg gerne villet gøre opmærksom på, og jeg vil tilføje, at måske kom jeg lidt højt op, fordi jeg havde medregnet nogle bevillinger, som blev søgt inden for rammebevillinger. Til gengæld synes jeg, at finansministeren er kommet alt for langt ned; jeg var bange for i går, at han skulle nå helt ned på minus i stedet for de store bevillinger, han havde søgt. Det er dog en kendsgerning, at der er søgt meget store bevillinger i sommer.

Jeg kunne ikke lade være med, da jeg sad dernede, at tænke på professor Labri, tænke på, hvordan han tryllede damen uden underkrop væk, så hun forsvandt. Nu kunne det aldrig falde mig ind at sammenligne den højtærede finansminister med professor Labri; men alligevel syntes jeg, da finansministeren i går tryllede og fik den ene million efter den anden til at forsvinde, at det var fikst gjort. Finansministeren er en charmerende mand, der er godt skåret for tungebåndet, og han forstår på en fiks måde at få millionerne til at forsvinde. Det er det, jeg gerne ville gøre opmærksom på.

Finansministeren (Kampmann): Når der nu tales om trylleri, vil jeg sige, at det var det ærede medlem, der tryllede millionerne op af hatten, og jeg tror, at den ærede formand for finansudvalget helt har misforstået denne sag. Jeg forstår, at den ærede formand vil feje for sin egen dør.

Det, det drejer sig om, er, at det ærede medlem hr. Erik Eriksen under åbningsdebatten udtalte (sp. 155):

„Efter de oplysninger, jeg har fået,

er der i den seneste tid af de forskellige ministre“ —
og så var det ærede medlem så venlig at sige —:

„herunder naturligvis også af rundhåndede retsstatsministre, søgt tillægsbevillinger til et beløb af ca. 600 mill. kr.“

Altså, det ærede medlem hr. Erik Eriksen sagde, at der var søgt tillægsbevillinger til et beløb af ca. 600 mill. kr. Kan det ærede medlem hr. Jensen-Broby fortælle mig, hvor det ærede medlem hr. Erik Eriksen har fået dette tal fra?

Lysholt Hansen: Jeg har et lille problem, jeg gerne vil rejse igen ved denne finanslovbehandling. Jeg rejste det samme problem i samlingen 1952-53 ved spørgsmål til den daværende undervisningsminister, og under finanslovdebatten 1953-54 rejste jeg på ny spørgsmålet. Det drejer sig om landsbybørnenes adgang til frirejser i sommerferien. Det vækker megen utilfredshed i landkommunerne, at deres børn ikke kan få nogen fribefordring i sommerferien, medens børn fra København, købstæderne og en række landkommuner, der er knyttet til købstæderne, kan opnå en sådan fribefordring. Da jeg rejste dette problem i 1953-54 — det blev nævnt den 10. december 1953 — fik jeg et svar fra den daværende undervisningsminister, den nuværende højtærede socialminister, der sagde, at dette problems løsning mødte megen velvilje i undervisningsministeriet, man ville gerne have en ordning, så der kunne blive ligestilling; det var imidlertid et spørgsmål om økonomi; men, sagde den daværende undervisningsminister, man havde nu for langt en undersøgelse foretaget af statistisk departement, så man derigennem kunne få fremskaffet oplysninger til belysning af, hvad det ville koste at udvide denne ordning til at gælde alle børn.

Jeg er nu interesseret i at høre, hvor langt man er kommet med denne undersøgelse. Nu er det altså 5 år siden, jeg rejste spørgsmålet, men der er intet sket til løsning af problemet. Jeg fik samme år oplyst, at det ville dreje sig om en udgift på ca. 1 mill. kr. Jeg beder om, at man i ministeriet ser på, om det ikke var på tide nu at få spørgsmålet løst. Det, der egentlig

[Lysholt Hansen.]

fra starten var tanken med disse frirejser for børn fra byerne, var vel nok at skabe økonomisk mulighed for at skaffe mindre-bemidlede børn adgang til sommerferie-rejser. Det er imidlertid ikke mere krite-riet. I dag er det sådan, at alle børn i byerne og købstæderne og i de landkommuner, der har den ordning, kan komme på gratis ferierejse uden hensyn til forældrenes økonomiske forhold. Der har i sommer i lokale blade i Maribo amt, specielt i Ny Dag, været en lang række indlæg fra folk i landkommunen, der ikke forstår, at det kan være, som det er nu. Der siges nemlig i disse indlæg: hvorfor skal de af vore børn, der går i byskole, have frirejse, medens de af vore børn, der går i skole i landkommunen, ikke kan få det? Nu er der vel nok en misforståelse i disse indlæg, idet det er den lokale kommune, der betaler sin andel.

Men det er et så stort problem, at jeg synes, det nu må være tid at løse det. Det er nemlig en kendsgerning, at selv om der er udgifter ved det, vil der ganske givet også blive indtægter ved det. Der er en række landarbejdere — og det er jo dem, der har de mindste indtægter her i landet — som simpelt hen må blive hjemme fra sommerferierejser overhovedet, fordi de ikke har økonomiske muligheder for at rejse, når de har 3-4 børn, som de skal betale rejse for. Hvis børnene opnår en sådan fribefordring, som jeg her har talt om, er det givet, at forældrene vil kunne købe deres egne billetter, og så vil familien kunne komme ud at rejse. Jeg beder om, at man vil se på dette forhold. Jeg synes, at det spørgsmål må løses til gavn for hele sommerferie-arbejdet, som det udføres i vore byer, ikke mindst i København af Østrup; han har skabt megen goodwill i landkommunerne, men det af mig omtalte forhold er med til at undergrave noget af denne goodwill. Jeg beder derfor om, at undervisningsmi-nisteren forsøger at skære igennem, sådan at vi virkelig får en løsning med lige adgang for børn fra landet og fra byerne til at få

denne ene rejse om sommeren til deres ferie-ophold.

Erhard Jakobsen: Jeg har først et par spørgsmål til den højtærede minister for offentlige arbejder. Jeg er ikke i den situa-tion som det ærede medlem hr. Vagn Bro, at jeg kan henvise til et område, der er centrum i landet, for jeg vil ikke prøve at bilde nogen ind, at Rødovre er landets centrum; men der bor til gengæld flere mennesker i Rødovre end i Fredericia, og de har hverken station eller posthus i Rødovre, det har de jo da i Fredericia. Spørgsmålet har været fremdraget tidligere her, og det er ikke, fordi jeg tror, at når jeg fremdrager det igen i dag, får man om-gående det, man ønsker. Men det kan ikke undgås, at vi nemt her i tinget kommer til at gøre uret mod Københavns omegn, fordi man ikke ser på området med de helt rette øjne. Man er ikke helt opmærk-som på den vækst, der sker derude, hvor de enkelte kommuner fordobler deres indbyg-gertal i løbet af 5-10 år, medens andre kommuner i landet fordobler deres ind-byggertal på 25-30 år. Derfor kommer man nemt bagefter.

Jeg vil som et område, hvor man er bagefter, nævne — jeg ved at min kollega, det ærede medlem hr. Gottschalck-Hansen, har nævnt det før — et posthus i Rødovre. Rødovre er en kommune, hvor indbygger-antallet nærmer sig 40 000, men alligevel må den i øjeblikket have sin post ekspede-ret til 4 posthuse uden for kommunen, Brønshøj, Vanløse, Valby og Glostrup, Rødovre har ikke noget posthus. Det er ikke noget, der gør et godt indtryk på folk, der bor derude; de føler sig forsømt, og man risikerer, at de også føler sig for-sømt af deres folketingsmænd. Derfor må det være rigtigt at drage dette spørgsmål frem her.

Et andet spørgsmål af lignende karakter, men af en noget større betydning er spørgs-målet om Køgebugtbanen. Jeg ved godt, at det er en stor historie; det er noget, der

[Erhard Jakobsen.]

både kræver en hel del penge og flere år. Men der er en ting, som foruroliger folk ude i området, og det er, at det stadig ser ud, som om Lundtoftebanen hos de danske statsbaner har en fortrinstillig fremfor Hundigebanen. Det er uforståeligt for dem, der bor derude, og det er også uforståeligt for mig, og jeg vil bede ministeren om, hvis det er muligt for ham, at sige noget om det i dag, men i alt fald på ny at have opmærksomheden henvendt på det vældige behov for en bane ned igennem de stærkt voksende områder ved Køgebugt.

Endelig har jeg et spørgsmål af mere principiel karakter, et spørgsmål, som vel nok har interesse mange steder rundt omkring i landet, men som er rejst i et område, jeg som borgmester har med at gøre. Det er spørgsmålet om erstatning til forretninger, hvis omsætning går ned på grund af vejarbejder og vejomlægning. I forbindelse med Hareskovbanen har der været en række eksempler herpå, og nogle af dem har været i Gladsaxe kommune, hvor jeg har haft dem på nært hold. Det er et spørgsmål, om den lovgivning, vi har på dette område, ikke er ved at være forældet. Så vidt jeg ved, er det forordningen af 1845, der er gældende. Der siges i dens § 11, at erstatningen for arealafståelser skal fastsættes efter nøje overvejelse af samtlige foreliggende omstændigheder efter den værdi, som jorder af lignende beskaffenhed efter tidens og egnens priser har i handel og vandel. Det betyder, at hvor der er tale om egentlige arealafståelser, skal der ydes en erstatning, som modsvarer værdien af jorden i handel og vandel, og så skal der tillige ydes en ulempeerstatning. Altså, blot der af et areal afstås 1 m², skal der ydes såvel erstatning for jorden som for ulempe; men hvis der påføres en ejendom en række ulemper, men der ikke afstås en tomme jord, har ejeren i de fleste tilfælde ikke mulighed for at få erstatning.

Dette kan vist ikke være rigtigt med de voldsomme vejudvidelser, vi må forudse. Efterhånden som — ja, jeg vil ikke sige alle, men mange flere mennesker får bil, vil tilfældene sikkert blive mange ude omkring i landet, hvor man kommer i den situation, at man ikke med rette kan pålægge enkelte borgere at bære så store

ulemper, som der her er tale om. Jeg forstår, at man ved domstolene er vejet tilbage for at tillægge myndighederne nogen skyld i disse tilfælde — ja, nu tror den højtærede fiskeriminister straks, at jeg taler om grundskyld, men det er det selvfølgelig ikke, det er culpa, der her er tale om. Man er bange for at tillægge myndighederne nogen skyld i denne forbindelse, og det kan der vel sådan set heller ikke være tale om. Jeg beder imidlertid om, at man i ministeriet overvejer, om der ikke kunne være tale om et ansvar uden culpa, et ansvar uden skyld, om ikke det var en naturlig løsning i dette tilfælde. Vi har i Københavns amt mange tilfælde, hvor det ville være rimeligt at give erstatning, men hvor man ikke ved nogen domstol kan få tilkendt erstatning. Det er et problem, som mange mennesker vil komme til at stå over for, og jeg beder derfor om, at man overvejer det.

Til slut blot en bemærkning til det ærede medlem hr. Ninn-Hansen, der mente — jeg havde desværre ikke lejlighed til selv at høre det ærede medlems tale for lidt siden, men det ærede medlem har refereret den for mig i hovedtræk — at nu var tiden inde for mig til at holde op med at rende rundt i landet og holde taler om biler; nu var tidspunktet inde, da jeg skulle gøre det herinde i stedet for, for nu ventede hele befolkningen — eller var det kun en del af den? — at jeg ville komme med et lovforslag. Hvis befolkningen har fået sådanne forventninger, er det ikke forventninger, jeg har fremkaldt dér, hvor jeg har talt. At det bliver refereret på den måde, kan jeg ikke gøre for. Jeg sidder på bageste række i denne sal, og det tilkommer ikke mig at fremsætte lovforslag om dit og dat. Hvad jeg har ønsket at pege på over for befolkningen dér, hvor jeg har talt, er, at jeg personlig ikke kunne se, hvad det var for forhold, der talte for den meget høje omsætningsafgift, vi har her i landet. Det tror jeg mange mennesker har forstået.

Derudover skal jeg blot sige — og det har jeg også sagt på møderne — at jeg indtager ganske det samme standpunkt som den højtærede finansminister; jeg mener, at der må kunne foretages en omlægning, uden at man behøver at fratage den højt-

[Erhard Jakobsen.]

ærede finansminister noget provenu. Da finansministeren har erklæret — således har jeg i hvert fald forstået aviserne — at såfremt det kan ordnes på den måde, er han parat til forhandling, så er det dog dér, forhandling skal finde sted og ikke med et medlem, som sidder på bageste række.

Undervisningsministeren (Jørgen Jørgensen): Jeg har først et par bemærkninger til det ærede medlem hr. Lysholt Hansen, der for et øjeblik siden talte om en udvidelse af skolebørnenes frirejser. Jeg kan dertil sige, at spørgsmålet i mange år har været forhandlet mellem undervisningsministeriet og ministeriet for offentlige arbejder. Jeg håber, at der kommer et positivt resultat ud heraf, og jeg kan sige, at jeg er meget positivt og velvilligt indstillet over for de tanker, som det ærede medlem fremførte.

Det ærede medlem hr. Poul Sørensen var inde på spørgsmålet om tilskuddene til landsdelsorkestrene og spurgte mig i denne forbindelse, om der kunne forventes fremsat et lovforslag i indeværende folketingsår. Jeg kan dertil svare, at jeg har overvejet spørgsmålet om fremsættelse af lovforslag, men er kommet til det resultat, at det vil være rimeligt at vente med en fastere ordning for landsdelsorkestrenes vedkommende, indtil teaterkommissionen har afsluttet sine overvejelser vedrørende spørgsmålet om landelsscenerne; de to spørgsmål har jo nøje berøring med hinanden. Det er derfor min hensigt igen i år at søge støtten til landsdelsorkestrene fremskaffet ved en bevilling på samme måde som tidligere år, og med den interesse, det ærede medlem viser for sagen, forventer jeg det ærede medlems tilslutning til, at en bevilling igen i år kan gennemføres.

Det ærede medlem hr. Poul Sørensen spurgte mig endvidere om min stilling til oprettelsen af et universitet i Odense, og da spørgsmålet om et tredje universitet her i landet har været rejst fra flere byers side, vil jeg gerne knytte et par bemærkninger hertil.

Som et led i det økonomiske langtidsprogram er der som bekendt blevet udarbejdet et byggeprogram for Københavns og

Århus universiteter dækkende en periode af 10 år frem i tiden. Der er ved udformningen af dette program ikke alene taget hensyn til de problemer, der vil opstå i forbindelse med de store årgange; men man har også i høj grad søgt at råde bod på de mangler og at indhente de forskinkelser, der er opstået for universiteterne til skade for undervisning og forskning. De byggearbejder, der i de næste 10 år tænkes sat i gang ved de to universiteter, vil derfor kun i meget ringe omfang kunne spares ved oprettelse af et tredje universitet.

De stadig voksende studenterårgange vil muligvis i løbet af en årrække gøre spørgsmålet om et tredje universitet påtrængende, og Odense vil da med sin beliggenhed midt i landet gøre tanken om et universitet i denne by meget tiltrækkende. Jeg gør opmærksom på, at også andre byer, som jeg allerede har nævnt, håber at komme i betragtning, hvis spørgsmålet om et tredje universitet kommer på tale. Imidlertid finder jeg, at så længe Århus universitet ikke er fuldt udbygget, og så længe både Københavns og Århus' universiteter kræver væsentlige bygningsforanstaltninger, der i høj grad belaster statsbudgettet, for at kunne fungere forsvarligt, er det ikke aktuelt med oprettelsen af et tredje universitet. Landet er trods alt bedre tjent med to helt effektive universiteter end med 3 universiteter, der enten ikke er fuldt udviklet eller har bygningsmæssige forhold, der må betragtes som ganske utidssvarende.

Hvor ønskværdigt det end er, at Danmark får flere universiteter, og hvor prisværdigt det odenseanske initiativ end er, mener jeg dog ikke, at man i den nærmeste fremtid vil kunne realisere tanken om et fynsk universitet. Det ærede medlem har nu gjort opmærksom på, at Odense by interesserer sig for at komme i betragtning, såfremt spørgsmålet om et nyt universitet skulle blive aktuelt, og det har vi i ministeriet noteret os.

Det ærede medlem hr. Poul Thomsen rettede det spørgsmål til mig, om jeg agtede at foreslå, at skolelovens ikrafttrædelse udsættes til 1. august 1960, og det ærede medlem henviste i denne forbindelse til en resolution vedtaget på Danmarks Lærerforenings årsmøde i efterårsferien.

Det ærede medlem indledte i øvrigt med

[Undervisningsministeren.]

at fremsætte som sin opfattelse, at jeg, da skoleloven var vedtaget her i tinget, skulle have ment, at der ikke vil komme til at foreligge vanskeligheder i forbindelse med lovens gennemførelse. Jeg kan forsikre det ærede medlem om, at jeg aldrig har troet, at det formede sig så enkelt. Det vil efter min opfattelse aldrig være muligt at føre en skolelovs praktiske bestemmelser ud i livet, uden at der vil melde sig betydelige overgangsvanskeligheder, og det vil ske ganske uanset det ikrafttrædelsestidspunkt, der fastsættes. Skolen er efter sit væsen en institution, hvor traditioner har stor magt. Jeg siger det ikke for at karakterisere det som noget negativt, men fastslår det blot som en kendsgerning.

Den etapevise måde, hvorpå den vedtagne lovs bestemmelser træder i kraft, tager også i vid udstrækning hensyn hertil. Det er jo nemlig ikke således, at man pludselig fra en bestemt dato, nemlig ved næste skoleårs begyndelse, skal effektuere alle lovens bestemmelser med hensyn til de forskellige klassetrin og den undervisning, der skal gives på disse. Efter loven skal man påbegynde undervisning efter de nye bestemmelser i 6. hovedskoleår, medens oprettelsen af de følgende klassetrin, altså 7. klasse, 8. klasse og eventuelt 9. klasse og realafdelingen, afpasses herefter, hvilket bl. a. medfører, at man ikke er forpligtet til at oprette en 8. klasse eller en 1. realklasse efter de nye regler før fra skoleårets begyndelse 1961.

Jeg kan ikke indse, at det skulle være umuligt at føre de bestemmelser ud i livet, der knytter sig til 6. hovedskoleår, og det er de eneste bestemmelser, der er aktuelle i forbindelse med skolelovens vedtagelse og ikrafttræden i det kommende skoleår. Det væsentligste nye er jo, at man skal indføre undervisning i et fremmedsprog som obligatorisk fag i 6. klasse. Dette betyder ikke, at timetallet ved de forskellige skoler af den grund øges i forhold til det nugældende timetal. Det vil kunne lægges sådan til rette, at timerne i fremmedsprog tages fra timer i eksisterende fag. I og for sig rejser der ikke herved noget direkte krav om yderligere lærerkræfter, og jeg kan heller ikke se, at der bliver tale om flere lokaler af den grund.

Det ærede medlem var inde på, at der ikke skulle være engelsklærere nok. Jeg vil dertil sige, at for byskolens vedkommende melder der sig ingen problemer, og for landsbyskolens vedkommende tror jeg, at man i de allerfleste kommuner vil kunne klare iværksættelsen af undervisning i dette sprog. Men jeg kan her sige til det ærede medlem, at der i det cirkulære, der udsendes af undervisningsministeriet en af de nærmeste dage, vil blive givet dispensationsbestemmelser, i henhold til hvilke de kommuner, som ikke på egen hånd straks kan klare de opgaver, der lægges hen til dem, kan få tilladelse til i en overgangstid at fortsætte samarbejdet med de skoler, man hidtil har betjent sig af.

Jeg kan yderligere i denne forbindelse oplyse, at der i løbet af de første måneder i det nye år under forudsætning af, at de fornødne midler stilles til ministeriets rådighed, vil blive gennemført en lang række kursus, formentlig omkring 80, i sprog rundt omkring i amterne ud over landet. Ved disse kursus vil et meget stort antal lærere få adgang til at stifte bekendtskab med sprogundervisningens metodiske problemer. Jeg vil tro, at disse kursus vil styrke landkommunernes muligheder for at løse de problemer, gennemførelsen af sprogundervisningen i 6. hovedskoleklasse medfører.

Hvis vi udskyder lovens ikrafttræden, vil det for det første betyde, at vi endnu en gang skal afholde prøver til mellemskolen. Jeg tror, der er vide kredse i befolkningen, der ikke ville kunne forstå, at man så lang tid efter lovens vedtagelse stadig væk skulle anvende en prøveform, som så mange er inderligt og afgørende imod. Jeg fik under den sidste fase i debatten forud for skolelovens vedtagelse en lang række henvendelser om, at man i hvert fald måtte sørge for, at der ikke endnu en gang skulle afholdes optagelsesprøve til mellemskolen.

Dernæst ville en udsættelse af loven betyde, at mange tusinde børn, der efter den nye lovs ikrafttræden får adgang til at deltage i undervisningen i et fremmedsprog, vil blive forhindret deri. Jeg vil tro, at et antal børn på mellem 30 000 og 40 000 ved en udsættelse ville afskæres fra at få lagt det grundlag i fremmedsprog, som de i høj grad har brug for. Vi må jo ikke

[Undervisningsministeren.]

glemme, at hvis loven udsættes et år, betyder det også, at disse børn heller ikke, når de nåede 7. klasse, havde ret til at få andel i sprogundervisningen. Det ville være en meget betænkelig sag, om vi her skulle tage skridt til, at noget sådant skulle ske, og jeg tror, at forældrene til de børn, der her er tale om, meget ville beklage, om vi ikke skulle kunne tilbyde børnene denne mulighed nu. Der er rundt omkring i landet en voksende forståelse for det rimelige og hensigtsmæssige i, at de flest mulige får lagt et grundlag i et fremmedsprog, som de kan have fordel og glæde af i den kommende tid, der sikkert i stigende grad vil medføre kontakter ud over landegrænserne. Det forekommer mig, at der her er et argument, som man ikke kommer uden om, og jeg kan ikke se, at den omstændighed, at der er vanskeligheder i en del landkommuner, skulle berettige til eller rimeliggøre, at man foretog en udsættelse af lovens ikrafttræden.

Der mangler bøger tilrettelagt efter den nye form, sagde det ærede medlem. Ja, det gør der. Men tror det ærede medlem da virkelig, at vi pr. 1. august 1960 vil have de ønskede nye bøger? Selv om det nedsatte læseplansudvalg nok så meget fremskynder sit arbejde, vil det ikke være muligt. Vi kan ikke regne med, at vi på en bestemt dato over en bred front kan udskifte skolens lærebøger. Så let går det ikke med at udarbejde de nye synspunkter i en pædagogisk form.

Der er også et andet forhold, vi må tage i betragtning, og det er det økonomiske. Jeg tvivler stærkt på, at det ærede medlem vil tiråde kommunalbestyrelserne rundt om i landet, at man på én gang skulle kassere en væsentlig del af de skolebøger, man i øjeblikket har. De repræsenterer store værdier, og jeg tror, vi skal være indstillet på, at man i ikke ringe omfang må slide de bøger op, man har.

Jeg vil gerne i denne forbindelse nævne, at der for nogen tid siden fra statskonsulenten for folkeskolen og seminarierne og undervisningsinspektøren for mellem- og realskolen blev udsendt et cirkulære til skolerne, hvori det meddeles, at man for så vidt angår skoleåret 1959-60 for 6. klasses vedkommende kunne betjene sig

af de læseplaner, der i øjeblikket er gældende for henholdsvis 1. eksamensmellem-skoleklasse og 1. fri mellem-skoleklasse. Det understreges i cirkulæret, at man under alle omstændigheder måtte optage et fremmedsprog på planen. De skoler, hvor man på grundlag af de nye bestemmelser om afrunding efter 7. skoleår ønsker forandringer, er naturligvis velkomne til at foretage sådanne, og det bliver så disse skolers opgave ved hjælp af de bestående lærebøger at finde det stof frem, som det her vil være naturligt at beskæftige sig med. Det er min opfattelse, at man ved at give skolerne denne frihed til i overgangstiden at handle, som man finder det mest hensigtsmæssigt, også vil muliggøre, at man kan klare den foreliggende opgave. Større og vanskeligere er denne opgave ikke.

Det er min opfattelse i modsætning til det ærede medlem hr. Poul Thomsens, at det ville vække megen bekymring mange steder i landkommunerne, dersom vi nu skulle skride til en udsættelse af loven. Der arbejdes mange steder med megen iver og stor kraft på at få de nye bestemmelser ført ud i livet, og der er en interesse for skolens gerning, som man ikke har stødt på i mange år. Det er denne interesse, vi skal påkalde i stedet for, som det ville ske ved en udsættelse, at neddæmpe den. Jeg mener derfor ikke, at der i de argumenter, der er fremført af det ærede medlem hr. Poul Thomsen, findes grundlag for, at vi skulle tage et så alvorligt skridt som at udsætte lovens ikrafttræden, og jeg må derfor svare det ærede medlem, at jeg agter ikke at stille forslag om noget sådant.

Det ærede medlem hr. Hougaard fremsatte i går nogle betragtninger vedrørende gruppearbejdet og gruppeundervisningen i skolen. Det ærede medlem tillagde denne form for undervisning stor betydning i skolens arbejde, og jeg kan sige, at jeg er enig heri og også enig i, at man under læreruddannelsen på seminarierne bør være opmærksom herpå. En forudsætning for, at man på seminarierne kan leve op til de krav, der her foreligger, er det, at man i folkeskolen, hvor seminarierelverne får deres praktikuddannelse, anvender gruppeundervisnings metoder. Det er mit indtryk, at der i forbindelse med den nye skolelov vil åbne sig nye, rige muligheder

[Undervisningsministeren.]

på dette område. Det er i det hele min opfattelse, at der såvel inden for seminarieverdenen som i folkeskolekredse er en stigende forståelse for værdien af friere undervisningsformer, og det tror jeg nok skal vise sig at være til gavn for børnenes undervisning.

Det ærede medlem hr. Chr. Christiansen henledte i sin tale opmærksomheden på Foreningen Nordens arbejde og gav udtryk for, hvilken stor betydning det nordiske kulturelle samarbejde har. Jeg deler ganske det ærede medlems synspunkter i så henseende, og når det ærede medlem henstillede, at undervisningsministeriet ville være opmærksom på, om der var muligheder for visse forhøjelser af nogle mindre bevillinger til skolerejser, lærerudveksling, og hvad der i øvrigt fra skolens side kan foretages af foranstaltninger for at fremme forståelsen af det nordiske samarbejde, er jeg allerede opmærksom på disse forhold. Jeg kan derfor sige til det ærede medlem, at det spørgsmål, det ærede medlem har rejst, er under overvejelse, og jeg håber at kunne fremskaffe visse økonomiske forbedringer på de områder, det ærede medlem har nævnt.

Justitsministeren (Hans Hækkerup): Det ærede medlem fru Hanne Budtz gjorde nogle bemærkninger om dyrebeskyttelse. Jeg forstod, at det ærede medlem ønskede en udbygning af denne, specielt for så vidt angår hunde. Jeg forstod også, at det ærede medlem i og for sig var tilfreds med den gennemførte lovgivning på dette område, men at det ærede medlem efterlyste et regulativ for handel med dyr og specielt for handel med hunde. I den anledning vil jeg gerne sige, at der jo, som det ærede medlem anførte, er hjemmel til at gennemføre sådanne yderligere bestemmelser, og jeg vil være særdeles villig til at tage spørgsmålet op til overvejelse — også til en villig overvejelse — fordi jeg tror, at det ærede medlem har ret i, at der kan være et og andet på dette område, som ikke helt er, som det bør være.

Det ærede medlem hr. Baunsbak-Jensen gjorde i går nogle bemærkninger om den såkaldte Tvedegaardsag og rettede også, vist nærmest i forbigående, en bemærkning til mig, som jeg opfattede derhen, at det

ærede medlem afkrævede mig oplysninger om resultatet af den indledende undersøgelse af de — således opfattede jeg det ærede medlem, jeg har ikke set fortrykket med det ærede medlems tale — af politiet under efterforskningen i sagen begåede fejl. Jeg vil i den anledning gerne sige til det ærede medlem, at der ikke er foretaget nogen undersøgelse, så jeg er ude af stand til at give det ærede medlem noget resultat af en sådan undersøgelse. Hvorvidt de sigtede i sagen eller deres forsvarer har gjort brug af retsplejelovens bestemmelser og rettet klage til dommeren i sagen, kan jeg ikke have nogen mening om, og det kan jeg ej heller blande mig i. Men der er ikke af mig iværksat eller mig bekendt iværksat nogen administrativ undersøgelse i denne sag i den anledning.

Jeg vil gerne føje til, at den henvendelse, jeg for måneder tilbage modtog fra forsvareren i sagen, opfattede jeg ikke som en klage — og kunne ikke opfatte som en klage — over bestemte politifolks optræden; i så fald ville klagen selvfølgelig være blevet indgivet skriftligt og være rettet imod bestemte personer og imod ganske bestemte forhold. Men lad mig føje til, at hvis man mener, der er begået noget forkert, er der jo altid mulighed for at rette en klage til justitsministeriet, til rigspolitichefen, til rigsadvokaten o. s. v. En sådan klage foreligger altså ikke, og derfor er ingen undersøgelse igangsat, og intet resultat kan foreligge.

Det ærede medlem hr. Gøting gjorde nogle bemærkninger om færdselsproblemerne og bad mig meget venligt om et positivt svar. Jeg beklager at måtte sige til det ærede medlem — og det vil hurtigt gå op for det ærede medlem — at det svar, jeg giver det ærede medlem, ikke kan være udtømmende. Det ærede medlem tog sit udgangspunkt i den voksende trafikintensitet og pegede på, at denne intensitet stadig vil øges, og at derfor problemet om færdselssikkerheden bliver mere og mere aktuelt. Deri er jeg ganske enig, og jeg kan meget vel se, at de problemer, det ærede medlem pegede på, har krav på opmærksomhed.

Det ærede medlem nævnte først færdselslovens regler om rundkørsler, og jeg forstod det ærede medlem derhen, at det ærede medlem ville finde det rigtigst, om man

[Justitsministeren.]

overgik til den tyske regel. Herom vil jeg gerne sige, at problemet om rundkørsler længe har været genstand for undersøgelser også i justitsministeriet, men at nogen endelig afklaring af, hvorledes det vil være rettest at løse det, endnu ikke foreligger.

Med hensyn til afstribningen pegede det ærede medlem — således opfattede jeg det — specielt på betydningen af en afstribning, hvor spørgsmålet om mere eller mindre befærdede gader kan rejses, og jeg synes, der i det ærede medlems argumentation var meget rigtigt. Dette spørgsmål har måske størst interesse i hovedstaden, og jeg ved, at Københavns færdselspoliti har interesseret sig for det; jeg skal sørge for, at overvejelserne i denne retning bliver intensiveret.

Så gjorde det ærede medlem en sidebemærkning om sikkerhedsseleerne — den havde vistnok ikke direkte relation til mig — nemlig om en billigørelse af disse sikkerhedsseleer. Uden at være direkte opfordret til det vil jeg gerne sige, at jeg tror ikke, spørgsmålet om værdien af sikkerhedsseleerne er afklaret til en sådan fuldkommenhed, at vi kan rejse en kampagne omkring dem på samme måde, som Rådet for større Færdselssikkerhed for år tilbage kunne gøre det for styrthjelmenes vedkommende. Der er problemer, der skal undersøges i forbindelse med dette sikkerhedsselesystem, og den argumentation, der har været fremført desangående, er vistnok ikke tilstrækkelig afklaret til, at en sådan kampagne i øjeblikket tør iværksættes, så det af det ærede medlem rejste skatteproblem er måske mindre aktuelt, end man efter den igangværende debat på forhånd skulle være tilbøjelig til at regne med.

Endelig nævnte det ærede medlem det meget vigtige problem om placeringen af ansvaret ved færdselsuheld, og det ærede medlem sagde, at når et par motorkøretøjer kom hinanden for nær, blev begge parter hængt op. Det, det ærede medlem ønskede, var i virkeligheden en præcisering af ansvaret, således at den, der — sådan opfattede jeg det — havde hovedansvaret, også fik dette pålagt, medens den anden part gik fri. Jeg forstod, at det ærede medlem konkretiserede det derhen, at det, man måtte ende i, var, at den, der ændrede

færdselsretning eller hastighed, måtte være den ansvarlige. Også dette er et spørgsmål, som gennem lange, lange tider har været overvejet og drøftet blandt de folk, jeg mener må betegnes som sagkyndige på færdselsområdet, men det er stadig væk mit indtryk, at nogen virkelig afklaring er man ikke nået til. Jeg tror derfor, det indtil videre er rigtigst her at holde sig til de regler, der i øjeblikket findes i færdselsloven, men jeg erkender, at problemet har meget stor betydning, og vil gerne understrege, at vi alvorligt har overvejet, om en ændring af loven til imødekommelse af det synspunkt, det ærede medlem har, vil være det rigtige; personlig tror jeg imidlertid endnu ikke, problemet er tilstrækkeligt afklaret til, at man tør foreslå en ændring af loven på dette område.

Ministeren for offentlige arbejder og for Grønland (Lindberg): Jeg vil gerne først og fremmest i min egenskab af minister for Grønland fremføre nogle bemærkninger og svar til det, der har været henvendt til mig i denne egenskab.

Det ærede medlem hr. Lannung udtrykte sin bekymring med hensyn til alkoholproblemet i Grønland og bad mig fremkomme med en redegørelse vedrørende dette spørgsmål. Jeg vil gerne imødekomme dette ønske, fordi der ikke mindst i den senere tid har været skrevet en hel del om problemet hernede.

Indtil den 15. december 1954 var øl, vin og spiritus rationeret i Grønland, men også under rationeringen blev der fra tid til anden rejst spørgsmål om befolkningens forbrug af stærke drikke, idet hjemmebrygning af stærkt øl var ret udbredt. Forud for ophævelsen af rationeringen blev sagen gennem flere år indgående drøftet i det grønlandske landsråd, som i sin samling i 1954 endelig besluttede at anmode ministeriet om at ophæve rationeringen. Det var ikke uden betænkelighed, man gik med til en sådan ophævelse, idet det var at forudse, at forbruget ville stige, men man regnede med, at det ret hurtigt igen ville falde. Det må nu erkendes, at disse forhåbninger ikke helt har slået til. Forbruget af øl udgjorde i 1955 30 l pr. indbygger, i 1956 32,3 l og i 1957 37,9 l. For vin er de tilsvarende tal 5,24 l, 5,69 l og 4,80 l. For spiritus er

[Min. f. off. arb. og for Grønland.]

tallene 1,89 l, 2,02 l og 1,76 l. Hernede er gennemsnitsforbruget af vin og spiritus mindre, nemlig 2,8 l for vin og 0,97 l for spiritus. Til gengæld er forbruget af øl her større end i Grønland, nemlig ca. 50 l mod som nævnt ca. 40 l i Grønland. For vin og spiritus er der således i Grønland fra 1956 til 1957 tale om en nedgang i forbruget, medens forbruget af øl er steget. For indeværende år foreligger der endnu ikke tal, men jeg kan oplyse, at man — også i håb om derved at kunne nedsætte forbruget af øl — pr. 1. januar 1958 har forhøjet prisen ganske betydeligt; en almindelig pilsner koster således nu 1 kr. 50 øre. Jeg tror, denne høje pris vil nedsætte forbruget en del. Priserne på vin og spiritus svarer til priserne hernede, dog er frugtvin noget dyrere.

I 1955 vedtog det grønlandske landsråd en vedtægt vedrørende udskænkning og forhandling af spiritus m. v., hvorefter personer, der ønsker ret til at forhandle og udskænke spiritus, ikke må påbegynde en sådan virksomhed, forinden tilladelse, der vil kunne begrænses og betinges, er opnået fra landsrådet efter indstilling fra vedkommende kommunalbestyrelse, og disse tilladelser gives kun for 2 år ad gangen. Landsrådet har indtil nu givet ca. 20 sådanne tilladelser. Endvidere hjemles der politiet ret til i tilfælde af drukskenskab, slagsmål eller anden uorden straks at lukke virksomheden. I landsrådssamlingen i år har landsrådet i øvrigt vedtaget et tillæg til nævnte landsrådsvedtægt, der træder i kraft den 1. januar 1959, og hvorefter der gives kommunalbestyrelserne adgang til med landshøvdingens tilladelse at kunne bestemme, at udhandling og udskænkning af spiritus ikke må finde sted på bestemte dage eller inden for nærmere bestemte tidspunkter. Det grønlandske landsråd er således fuldt ud klar over problemerne, og den af landsrådet vedtagne vedtægt kan forhåbentlig virke bremsende på forbruget af spiritus.

I denne forbindelse kan jeg i øvrigt oplyse, at det udvalg, der har til opgave at undersøge muligheden for indførelse af skat i Grønland, om få måneder vil afgive betænkning, men jeg kan allerede nu oplyse, at udvalget vil fremkomme med forslag til særbeskatning af restaurationernes

omsætning af stærke drikke, en foranstaltning, som landsrådet i øvrigt også har været inde på.

Gennem mange år har ministeriet haft et nært samarbejde med Danske Afholdsforeningers Landsforbund, og der har årlig på ministeriets regning været udsendt en alkoholkonsulent til Grønland, for at denne under besøg i byer og udsteder kunne vejlede og støtte de lokale afholdsforeninger i deres arbejde. Til dels som følge af afholdskonsulenternes rejser har der været en mærkbar vækst i de grønlandske afholdsforeningers antal og medlemstal. Medens der således i 1956 var ca. 1 475 medlemmer af afholdsforeningerne, var det samlede medlemstal i sommeren 1958 ca. 2 550, fordelt på ca. 85 foreninger, d. v. s. at ca. 17 pct. af den grønlandske befolkning over 14 år nu er tilknyttet en afholdsforening. I samarbejde med Afholdsselskabernes Landsforbund har ministeriet endvidere udsendt oplysende pjecer og film, ligesom ministeriet gennem støtte til ungdomsforanstaltninger, læsestuer, idrætsforeninger o. s. v. søger at skabe nye interesser for ungdommen.

Såvel landsrådet som statens myndigheder i Grønland og hernede er klar over, at det ret store alkoholforbrug i Grønland kan give anledning til bekymringer. Der er imidlertid flere lyspunkter, af hvilke jeg navnlig vil fremhæve ungdommens positive indstilling. Det tyder på, at det vil være muligt at løse denne opgave, når den tages op på bredest mulig basis. Jeg føler mig overbevist om, at landsrådet, som i realiteten må have afgørelsen med hensyn til eventuelle yderligere foranstaltninger til fremme af mådehold og ædruelighed, om fornødent fortsat vil følge udviklingen med den største opmærksomhed.

Det ærede medlem hr. Lannung berørte dernæst spørgsmålet om Øst- og Nordgrønlands repræsentation i folketinget. Jeg vil hertil gerne bemærke, at i henhold til lov om folketingsvalg i Grønland § 4, stk. 2, kan nærmere regler for valgets indførelse i Nord- og Østgrønland fastsættes ved kongelig anordning, så snart der er tilvejebragt praktisk mulighed for gennemførelse af folketingsvalg i disse områder. Der er af ministeriet udarbejdet udkast til en kongelig anordning indeholdende de fornødne

[Min. f. off. arb. og for Grønland.]

regler om indførelse af folketingsvalg i Nord- og Østgrønland. Udkastet er forelagt de 3 råd i Nord- og Østgrønland, og det er indtil videre vedtaget af distriktet i Scoresbysund. Når vi engang i løbet af foråret eller sommeren har modtaget svar fra de øvrige råd, er det min hensigt, såfremt rådene går ind derfor, at søge en kongelig anordning fremmet, således at befolkningerne i Nord- og Østgrønland deltager i fremtidige folketingsvalg.

Endelig omtalte det ærede medlem placeringen af radarstationen ved Kulusuk. Jeg kan med hensyn hertil ganske henholde mig til det svar, jeg i onsdags her i tinget gav det ærede medlem hr. Per Federspiel på hans spørgsmål. Det ærede medlem hr. Lannung har imidlertid særlig henstillet, at anlægget af radarstationen alene foretages af danske, og at betjeningen af stationen til sin tid bliver dansk. Jeg kan her oplyse, at det ved de indgåede aftaler er sikret, at langt den overvejende del af det resterende anlægsarbejde, muligvis det hele, bliver udført af dansk arbejdskraft. Hvad stationens drift angår, overvejer vi i øjeblikket den mulighed, der er for, at stationens bemanning kan blive dansk.

Det ærede medlem hr. Elias Lauf nævnte, at opførelsen af boligstøttehuse i de grønlandske byer sker meget omhyggeligt, men at en bedre kontrol med byggeriet på udsteder og bopladser var en tvingende nødvendighed. Jeg er klar over, at der her eksisterer et problem, men jeg tror, at vi ved den udbygning, der ikke mindst i det sidste år har fundet sted inden for Grønlands tekniske organisation, har fået iværksat et effektivt tilsyn med byggeriet uden for byerne.

Det ærede medlem talte endvidere om Grønlands hovederhverv, fiskeriet, og omtalte herunder spørgsmålet om uddannelse af unge grønlandere til fiskere og sømænd. Det ærede medlem foreslog med henblik herpå 2 fiskerskibe stationeret henholdsvis i Holsteinsborg og Egedesminde. Uddan-

nelsen af unge grønlandere til fiskerierhvervet indtager en central plads i vore bestræbelser for at udvikle fiskeriet. Mange unge grønlandere uddannes på de privat ejede fiskerkuttere ved deltagelse i det praktiske fiskeri, og derudover finder også egentlig uddannelse sted. En af Handelens skonnerter benyttes som skoleskib til uddannelse af sømænd; men da denne skonnert i fiske-sæsonen benyttes som produktionsskib, oplæres de unge mennesker samtidig i visse sider af saltfiskbehandlingen. Dernæst disponerer Handelen over 2 40-50 t fiskerkuttere, som deltager i det praktiske forsøgsfiskeri ved Grønlands kyst. Mandskabet på disse skibe er unge grønlandere, som her gennemgår en meget værdifuld uddannelse i fiskeri med en bådtype, som er vigtig for Grønlandsfiskeriet fremover. Det vil næppe være hensigtsmæssigt kun at placere disse både ved bestemte byer; man har fundet det rigtigst at lade bådene deltage i det praktiske forsøgsfiskeri, hvor dette er mest påkrævet under hensyntagen til fiskeforekomsterne og fiskeriets udvikling. Endvidere sendes særlig dygtige grønlandske fiskere til supplerende fiskeriuddannelse her-nede i Danmark, og en enkelt er for nylig blevet placeret på et færøsk fiskerskib. Endelig har Handelen fået anbragt unge grønlandere på norske fiskerskibe, som i år har deltaget i vort forsøgsfiskeri ud for Grønlands kyst. Jeg håber, at vi på denne måde kan give de unge grønlandere en solid uddannelse og nye impulser, som kan bruges i Grønlandsfiskeriet.

Det ærede medlem hr. Elias Lauf udtalte endvidere, at han har vanskeligt ved at forstå baggrunden for forskellighederne i aflønningen af på den ene side grønlandske præster og på den anden side grønlandske lærere. Hele dette spørgsmål har jo været indgående behandlet i den lønningskommission, der for nylig har afsluttet sit arbejde, og jeg finder det derfor ikke rimeligt at komme ind på det under denne debat. Jeg er imidlertid villig til nærmere at drøfte spørgsmålet med det ærede medlem, hvis

[Min. f. off. arb. og for Grønland.]

det ærede medlem over for mig eller ministeriets embedsmænd vil gøre rede for de punkter, på hvilke lønforskellen efter hans opfattelse er urimelig eller fører til uheldige resultater.

Det ærede medlem kom også med en bemærkning om, at der efter hans opfattelse var for mange danske håndværkere i Grønland. Hertil vil jeg gerne sige, at det med de betydelige anlægsarbejder, der i disse år udføres i Grønland, er nødvendigt at udsende danske håndværkere og arbejdere til supplerung af den grønlandske arbejdskraft. Vi er imidlertid i ministeriet opmærksomme på, at den udsendte arbejdskraft bør begrænses til det strengt nødvendige.

Det ærede medlem hr. Chr. Christiansen nævnte, at det ville være ønskeligt, om man kunne overveje muligheden for et samarbejde mellem danske og grønlandske fiskere. Jeg er ganske enig med det ærede medlem heri og kan sige, at Grønlandsministeriet vil være rede til at medvirke til et sådant samarbejde.

Jeg vil derefter gå over til at besvare de spørgsmål, der er rettet til mig i min egenskab af minister for offentlige arbejder.

Over for det ærede medlem hr. Chr. Christiansens bemærkninger om Ålbæk og Strandby havne vil jeg gerne sige, at ministeriet så sent som den 5. september i år har lovet Ålbæk havnebestyrelse at søge statstilskud på 34 000 kr. svarende til halvdelen af udgifterne ved istandsættelsen af havnens søndre tværmole, men at havnebestyrelsen endnu ikke har meddelt, om den ønsker at modtage tilskuddet. Dette tilskud ydes efter de sædvanlige regler for tilskud til fiskerihavne. Jeg kan i øvrigt oplyse, at der i tidens løb er ydet tilskud på i alt 314 500 kr. til Ålbæk havn, hvilket svarer til halvdelen af anlægsudgifterne. Ministeriet har derimod ingen aktuel sag om udvidelse eller istandsættelse af Strandby havn. Jeg kan oplyse, at der til denne havn hidtil er ydet tilskud på mere end en ½ mill. kr., i alt 564 570 kr. og senest i årene 1953-56, hvor der igennem ministeriet er blevet bevilget en sum på omkring 430 000 kr. til udvidelse af havnen.

Det ærede medlem hr. Chr. Christiansen har omtalt indførelsen af passagerafgifter i lufthavne og har på linje med en henven-

delse fra Foreningen Norden spurgt mig, om afkrævningen af disse afgifter for så vidt angår interskandinaviske rejser kunne blive taget op til overvejelse, og om der ikke kunne findes en bedre ordning end den nuværende.

Den omtalte passagerafgift blev indført i forbindelse med en almindelig revision af taksterne for lufthavnens benyttelse, som gennemførtes i foråret, og jeg skal om baggrunden for indførelsen af passagerafgiften oplyse følgende. Ved takstrevisjonen stod man over for nødvendigheden af at gennemføre en betydelig forhøjelse af afgifterne for benyttelse af lufthavne under hensyn til de stigende udgifter ved lufthavnens drift og ikke mindst under hensyn til de store investeringer, der for tiden og i en årrække fremover må foretages dels på grund af indsættelse af jetfly, dels i det hele taget for at kunne betjene den stadig voksende flyvetrafik på forsvarlig måde. Man kunne da gå 2 veje: enten lægge hele forhøjelsen på de hidtidige former for afgifter, d. v. s. landings- og belysningsafgifter eller, som man har gjort det i adskillige andre lande, indføre en såkaldt passagerafgift og derigennem fordele den samlede afgiftsforhøjelse på de hidtidige afgiftsformer og på den nye passagerafgift.

Når man valgte den sidste fremgangsmåde, skyldes det hensynet til luftfartsselskaberne og navnlig til SAS, som f. eks. i Københavns lufthavn udfører ca. 90 pct. af den samlede beflyvning. En almindelig takstforhøjelse kan nemlig ikke uden videre af selskaberne overvæltet på passagererne gennem en billetprisforhøjelse, medens derimod passagerafgiften direkte kan opkræves hos hver enkelt passager. Når man har taget dette hensyn til selskaberne uanset de rent praktiske ulemper, som opkrævningen af en sådan afgift har for passagererne, skyldes det også, at selskaberne i de kommende år vil komme ud for en hård økonomisk belastning på grund af de overordentlig store investeringer i de nye flyvemaskintyper og den meget skærpede konkurrence.

At der også skal svares passagerafgift ved internordiske rejser, men derimod indtil videre ikke ved rejser inden for de enkelte lande, er taget med i betragtning ved ordningens tilrettelæggelse og, først og fremmest, ved fastsættelsen af afgifternes stør-

[Min. f. off. arb. og for Grønland.]

relse. Man vil derfor ikke uden at måtte revidere hele takstsystemet kunne ophæve opkrævningen af passagerafgift i internordisk flyvetrafik, hvortil kommer, at en sådan forskelsbehandling af internordisk trafik og anden international trafik muligvis vil blive anset for utilladelig af det internationale selskab.

Jeg skal til slut sige, at hele spørgsmålet om lufthavnstaksternes fastsættelse er afgjort gennem forhandling mellem luftfartsmyndighederne i Danmark, Norge og Sverige, og at ændringer derfor også kun vil kunne ske ved forhandling imellem disse tre lande.

Det ærede medlem hr. Vagn Bro rejste spørgsmålet om et jernbanemuseum i Fredericia. Herom vil jeg lige sige, at der ikke, så vidt det er mig bekendt, er truffet nogen endelig beslutning om placeringen af et sådant museum. Men jeg ved, at man hos statsbanerne arbejder med tanken om at få et jernbanemuseum placeret i noget nybyggeri på Østerbro, ved Østerport, og jeg tror det vil blive vanskeligt at få overbevist statsbanernes ledelse om, at placeringen af et sådant museum skulle være mere fordelagtig i Fredericia. Jeg skal imidlertid på den givne foranledning gerne tage spørgsmålet op til nærmere overvejelse.

Det ærede medlem hr. Erhard Jakobsen stillede en række spørgsmål til mig, og selv om jeg skal svare på spørgsmålene omtrent uden varsel, skal jeg prøve at svare det ærede medlem så godt, som det på nuværende tidspunkt er mig muligt, uden dog at gå i detaljer.

Hvad et posthus i Rødovre angår, foreligger dér det forhold, at post- og telegrafvæsenet har haft en række store opgaver at løse ude i omegnskommunerne. Vi er jo alle klar over, hvad også det ærede medlem sagde, at med den vækst, der foregår derude, er det nødvendigt, at de pågældende kommuner bliver behandlet nogenlunde ligeligt. Men når så stort et behov, som der her er tale om, melder sig inden for så få år, må der nødvendigvis gå et vist stykke tid, før man kan nå igennem det hele, og derfor har vi altså endnu ikke kunnet nå til Rødovre. Posthuset dér står imidlertid på postvæsenets ønskeseddel, og jeg vil gerne give tilsagn om at medvirke

til at få løst dette spørgsmål så hurtigt som muligt.

Det ærede medlem kom også ind på spørgsmålet om en jernbanestation i Rødovre. Herom kan jeg sige, at statsbanerne har ment, at visse forudsætninger burde opfyldes, før man kunne gå i gang med at bygge denne jernbanestation. De fleste af disse forudsætninger er opfyldt, men der mangler så vidt mig bekendt endnu gennemførelsen af en bestemt, stærkt befærdet vej derude. Imidlertid forholder det sig også på dette område sådan, at statsbanerne er parat til, så snart disse manglende forudsætninger er til stede, at søge en bevilling til opførelse af en jernbanestation i Rødovre.

Det ærede medlem spurgte, hvornår det kunne forventes, at man gik i gang med den første del af den såkaldte Køgebane, som jo ikke i første omgang er projekteret helt ned til Køge, men kun til Hundige. Jeg vil gerne oplyse, at der i de foregående år er foretaget en del ekspropriationer derude, således at man i og for sig, hvad dette punkt angår, er klar til at gå i gang med det første stykke af banen. Jeg tror dog ikke, at der kan være tale om, at nogen egentlig påbegyndelse af banen finder sted før tidligst i løbet af en 3-4 år. Jeg vil også gerne pege på, at hele spørgsmålet om denne bane må ses i relation til et lovforslag, som i øjeblikket er til behandling i folketinget, nemlig forslag til lov om et trafikråd for Storkøbenhavn. Men statsbanerne regner altså med, at man skal i gang med arbejdet om nogle år, forudsat at der ikke kommer andet i vejen.

Det ærede medlem stillede også spørgsmål om Lundtoftebanen. Jeg kan i denne forbindelse oplyse, at der i forbindelse med Hørsholmvejens udbygning er gennemført visse arbejder i tilknytning til den kommende Lundtoftebane. Når vi har udført disse arbejder på et tidspunkt, hvor man endnu ikke er nået frem til at realisere tanken om at bygge banen, er det, fordi man mente, at det af hensyn til omkostningerne var af betydning, at man udførte disse arbejder, samtidig med at man byggede vejen, da det ville blive dyrere, hvis man senere skulle udføre de forskellige niveauoverføringer.

Man kan i øvrigt ikke sige andet, end at spørgsmålet om bygning af Lundtofte-

[Min. f. off. arb. og for Grønland.]

banen er blevet mere aktuelt, efter at man i det høje ting har vedtaget at bygge for den polytekniske læreanstalt på Lundtoftesletten. Det forudsættes jo uden videre i denne lov, at der skal bygges en S-bane til Lundtofte; jeg vil derfor tro, at det er et af de arbejder, man vil gå i gang med i løbet af forholdsvis kort tid, måske allerede i 1960-61. Men også dette spørgsmål om Lundtoftebanen må ses i forbindelse med forslaget om trafikrådet for Storkøbenhavn, for det er jo meningen, at dette trafikråd skal tage alle spørgsmålene — bl. a. spørgsmålet om, hvilken prioritet de forskellige anlæg skal have — op til afgørelse, når loven engang bliver en kendsgerning.

Må jeg så lige til slut svare på de bemærkninger, det ærede medlem gjorde om ulempeerstatninger ved vejbygning, ulempeerstatninger, som jeg forstod på det ærede medlem skulle gå til folk, som ikke direkte er ude for at få eksproprieret noget af deres jord eller deres ejendom, men som på den anden side kan siges at blive stillet ugunstigt, fordi man fører vejene væk fra de områder, hvor de har deres forretninger liggende. Det er jo et meget stort problem, der rejses her. Det er meget vidtrækkende, for med hele den udvikling, vi er inde i med hensyn til udbygningen af vore veje, vil der jo tid efter anden sige dette, at vejene bliver ført uden om byerne, og det vil i virkeligheden betyde — hvis man skal gå helt til den yderste konsekvens af den tanke, som lå i det ærede medlems betragtninger — at der vil kunne blive tale om erstatninger til meget vide kredse af befolkningen. Jeg kan imidlertid på nuværende tidspunkt kun sige, at der under ministeriet for offentlige arbejder er nedsat en kommission, der arbejder med hele ekspropriationsproblemet herhjemme, arbejder med at sammenlægge de forskellige love, vi har for ekspropriation. I denne kommission ved jeg man har taget også dette spørgsmål op til undersøgelse. Hvad der kommer ud af det, kan jeg ikke sige noget om på nuværende tidspunkt.

Forsvarsministeren (Poul Hansen): Jeg vil gerne besvare enkelte spørgsmål, som er rettet til mig under denne debat, navnlig af det ærede medlem hr. Lannung.

Det ærede medlem rejste først spørgsmålet om revisionsdepartementets indseende med forsvarrets fortrolige kontrakter og udtalte i denne forbindelse, at det måtte være muligt at give revisionsdepartementet adgang til gennemsyn af kontrakterne uden at kompromittere de militære sikkerhedskrav. Jeg skal hertil sige, at forsvarsministeriet i henhold til aftale med revisionsdepartementet generelt har pålagt forsvarrets anskaffende myndigheder at indsende genparter af samtlige kontrakter til revisionsdepartementet. Denne bestemmelse omfatter også kontrakter med klassificeret indhold. De kontraherende myndigheder har dog mulighed for i undtagelsestilfælde at forelægge spørgsmålet om udlevering af kontraktgenparter til revisionsdepartementet for forsvarsministeriet, som herefter forhandler med revisionsdepartementet om den form, hvorunder de fornødne oplysninger skal meddeles. Revisionsdepartementet har kunnet tiltræde denne ordning og har erklæret sig indforstået med, såfremt erfaringerne måtte tale derfor, eventuelt at acceptere en begrænsning i myndighedernes pligt til at indsende kontraktgenparter til revisionsdepartementet.

Det ærede medlem spurgte dernæst, hvornår det særlige rådigheds- og merarbejdstillæg til forsvarrets personel kunne bringes til ophør, samt om det var hensigten at indføre en garnisonsordning for søværnets og flyvevåbnets personel. Vedrørende spørgsmålet om det særlige rådigheds- og merarbejdstillæg skal jeg bemærke, at det i lønningskommissionens anden betænkning fra april d. å. er forudsat, at ordningen opretholdes, indtil overvejelserne vedrørende tjenestetidsspørgsmålet er afsluttet. I overensstemmelse hermed opnåede forsvarsministeriet i oktober måned bevillingsmyndighedernes tilslutning til, at de omhandlede tillæg udbetales i indeværende finansår. Det vil medføre en udgift på knap 12 mill. kr., som vil blive afholdt inden for forsvarrets rammebudget. Finansministeriet har i øvrigt nedsat et udvalg med den opgave at gennemgå tjenestetidsspørgsmålet, og det er ikke muligt for mig på nuværende tidspunkt at udtale mig om, hvornår udvalget kan forventes at afslutte sit arbejde.

For så vidt angår spørgsmålet om en garnisonsordning, skal jeg bemærke, at der

[Forsvarsministeren.]

jo i henhold til tjenestemandslovens bestemmelser om udstationering fra tjenestestedet ydes alt statens personel time- og dagpenge. På grund af de særlige forhold for forsvarets personel har man imidlertid gennemført en ordning, efter hvilken der i stedet for de sædvanlige time- og dagpenge i vidt omfang udbetales et særligt tillæg, kaldet udkommandotillæg. Det er gennemgående noget mindre end time- og dagpengeydelse. Hærens personel har som hovedregel fast tjenestested på det sted, hvor det regiment, personellet er ansat ved, er garniseret, medens alt søværnets og flyvevåbnets personel har fast tjenestested i København. Dette forhold har medført, at søværnets og flyvevåbnets personel, der i større antal end tidligere er tjenstgørende uden for København, i vidt omfang opnår udkommandotillæg. Spørgsmålet om en ændring heraf ved gennemførelse af en særlig garnisonsordning for søværnets og flyvevåbnets personel har i forsvarsministeriet været gjort til genstand for omfattende undersøgelser, og det er min hensigt, at vi skal søge en afklaring opnået i forbindelse med gennemførelsen af en ny forsvarsordning.

Endvidere blev jeg af det ærede medlem spurgt om forholdene vedrørende kontrollen med forsvarets benzinforsbrug. Herom kan jeg oplyse, at forsvarsministeriet har udgivet udførlige forvaltningsbestemmelser for forsvarets motorkøretøjstjeneste. Vognmateriellet er i overensstemmelse hermed fordelt til et antal motorforvaltende myndigheder, og værnskommandoerne tildeler med ministeriets bemyndigelse de motorforvaltende myndigheder rådighedsbeløb til dækning af kørselsudgifter. Dette rådighedsbeløb beregnes på grundlag af en særlig for de enkelte militære vogntyper fastsat kilometerpris og på grundlag af opgørelser over kørselsbehovet til uddannelse, skolekørsel, øvelser m. v. Værnskommandoerne fører løbende kontrol med de motorforvaltende myndigheders forbrug af rådighedsbeløbene til kørsel, og opstår der i finansårets løb muligheder for begrænsning af kørslen, drager værnskommandoerne omsorg for, at overskydende beløb inddrages og anvendes til andet formål inden for det pågældende værn.

Benzinen til de militære køretøjer udleveres fra såvel civile som militære tankstationer, og de motorforvaltende myndigheder fører et særligt benzinregnskab, dels på grundlag af meddelelser fra tankstationerne om udleveret benzin til de enkelte vogne, dels på grundlag af køresedler, der udfyldes af motorvognens fører med oplysning om de enkelte kørslers formål, antal km og udleveret benzin. Der er endvidere fastsat kontrolforanstaltninger i de enkelte garnisoner. En militær motorvogn kan således ikke gennemføre en kørsel, før den militære underafdelings chef på vognens køreseddel skriftligt har godkendt kørslen. Den militære vagt kontrollerer ved udkørsel fra militært område, at motorvognens fører er i besiddelse af denne køreseddel, ligesom vagten kontrollerer vognens kilometertæller. Efter endt kørsel skal køresedlen på ny forelægges underafdelingens chef og attesteres af denne. Såvel de højere kommandomyndigheder, bestående af forsvarets krigsmaterielforvaltning, som revisionsdepartementet udøver stikprøvekontrol med disse bestemmelsers overholdelse.

Endelig skal jeg nævne, at særlige militærpolitipatruljer fører tilsyn med, at de militære motorkøretøjer overholder de almindelige færdselsregler, særlig med hensyn til brugsforskrifter for specialmotorkøretøjer, ligesom patruljerne i tilfælde af individuelle kørsler kontrollerer vognenes køresedler.

Der er altså gennemført omfattende kontrolforanstaltninger med forsvarets motorkøretøjstjeneste, men vi kan naturligvis trods dette ikke udelukke, at der kan finde misbrug sted. Bliver de opdaget, gribes der naturligvis straks ind, og jeg må have den opfattelse, at en gennemførelse af yderligere kontrolforanstaltninger dels på den ene side ville hæmme den lovlige anvendelse af køretøjerne for meget, dels på den anden side sikkert ville medføre udgifter, som ikke ville stå i et rimeligt forhold til det, man kunne opnå ved sådanne øgede kontrolforanstaltninger.

Endelig rejste det ærede medlem hr. Lanung spørgsmålet om en frigivelse af volderterrænet mellem Bådsmandsstrædes kaserne og Quinti-Lynetten på Christianshavn. Jeg skal i den anledning oplyse, at nævnte terræn anvendes af ammunitionsarsenalet, forsvarets krigsmaterielforvaltning og flere

[Forsvarsministeren.]

af søværnets myndigheder, og der er på området adskillige anlæg, værksteder og depotbygninger. En eventuel frigivelse af området vil medføre, at forsvarets myndigheder må opgive anvendelsen af disse anlæg og bygninger, og man vil blive stillet over for kravet om opførelse af erstatningsbygninger andetsteds.

Som jeg allerede har nævnt, står vi formentlig i løbet af kortere tid over for gennemførelsen af en ny forsvarsordning, og det vil vel være rimeligt at udskyde en stillingtagen også til dette spørgsmål, til vi har overblik over behovet for bygninger, værksteder m. v. inden for en kommende forsvarsordning. Derfor mener jeg, at vi ikke på nuværende tidspunkt kan tage stilling til det af det ærede medlem rejste spørgsmål, men vi kan jo så senere se på, om der skulle være en mulighed for helt eller delvis at frigive det nævnte areal.

Det ærede medlem hr. Lynnerup Nielsen omtalte i går, at flyvevåbenet havde kastet nogle øvelsesbomber uden for det militære øvelsesområde ved Jammerbugten, hvilket havde vakt angstelse blandt befolkningen dér.

Spørgsmålet om flyvevåbenets anvendelse af dette øvelsesområde har tidligere været drøftet her i tinget. Så sent som den 26. marts i år blev der givet en redegørelse for de kontrolforanstaltninger, som er gennemført for at undgå ulykker, og jeg vil derfor henvise til Folketingstidende 1957-58, sp. 3425-3427.

I anledning af det ærede medlems udtalelse i går kan jeg sige, at klitvæsenets folk i dagene op til den 20. november fandt 2 ikke sprængladte øvelsesbomber ca. 200 m fra en plantørbolig, der ligger uden for øvelsesområdet. Flyverkommandoen blev omkring 1. december bekendt hermed, samtidig med at det blev oplyst af klitdirektoratet, at man i flere tilfælde havde fundet øvelsesbomber uden for det egentlige øvelsesefterræn. Flyverkommandoen har på grundlag heraf givet ordre til, at alle bombekastningsøvelser omgående indstilles, og flyverkommandoen har iværksat en undersøgelse med det formål at foretage en fornyet gennemgang af sikkerhedsbestemmelserne for bombekastning fra fly. For en ordens skyld skal jeg tilføje, at denne begrænsning af

flyvevåbenets øvelser ikke omfatter raket- og kanonskydning.

I anledning af det ærede medlem hr. Poul Thomsens spørgsmål om værnepligtige befalingsmænds sygekasseforhold kan jeg oplyse følgende: værnepligtige befalingsmænd, der aflønnes med dagløn, har adgang til fuld sygeforsorg ved forsvaret på samme måde som værnepligtige menige. Sædvanligt medlemskab af en sygekasse er derfor ikke påkrævet, og medlemskabet kan gøres hvilende for de værnepligtige, hvorved sygekassedydelser og kontingentbetaling suspenderes, uden at de værnepligtige ved genindsættelsen i medlemsrettighederne skal opfylde det sædvanlige krav om en karenstid på 6 måneder. Når befalingsmændene opnår den betydeligt højere månedsløn, ændres deres stilling således, at de ligesom det faste befalingsmandspersonel principielt kun har vederlagsfri adgang til en begrænset sygeforsorg ved forsvaret. Månedslønnet personel kan således meget vel få behov for ydelser fra sygekasserne, og medlemskabet kan ikke mere være hvilende. Befalingsmændene bør derfor begære deres hvilende medlemskab afløst af sædvanligt medlemskab i sygekasserne. Forsømmer de dette inden for en vis tidsfrist, kan sygekasserne kræve efterbetaling af kontingentet som betaling for karenstidens bortfald. Da man tidligere har bemærket, at de værnepligtige befalingsmænd ikke altid har fået fornøden underretning om deres stilling på dette område, har vi gentagne gange pålagt de militære afdelinger at give fyldestgørende oplysning herom. Da der imidlertid endnu kan konstateres enkelte tilfælde, hvor værnepligtige befalingsmænd ikke i tide har bragt deres sygekassemedlemskab i orden, har forsvarsministeriet til hensigt at optage mere detaljerede bestemmelser herom i regulativet om sundhedstjenesten ved forsvaret. Herefter vil det blive pålagt de militære afdelinger at give sygekasserne underretning om tidspunktet for de værnepligtige befalingsmænds overgang til månedsløn.

Socialministeren (Bomholt): Det ærede medlem hr. Th. Mikkelsen har anmodet mig om at foranledige undersøgt muligheden for, at ældre, navnlig ufaglærte arbejdere kunne få folkepension fra det fyldte 65. år. Det ærede medlem henviste som baggrund herfor

[Socialministeren.]

navnlig til vanskelighederne ved at skaffe beskæftigelse til ældre ufaglærte i landkommunerne, idet mulighederne for henvisning til offentlige beskæftigelsesarbejder må forudses med tiden at blive mindre, og til den deraf flydende belastning af arbejdsløshedskassernes økonomi.

Ifølge de nugældende aldersbetingelser i folkeforsikringsloven ydes den indtægtsbestemte folkepension til enlige kvinder over 62 år og til andre, der er fyldt 67 år. I kraft af overgangsbestemmelserne er aldersgrænserne i tiden indtil 31. marts 1959 dog 60, respektive 65 år.

I folkeforsikringslovens § 1, stk. 4, findes en dispensationsbestemmelse sålydende:

„Når svigtende helbred eller andre ganske særlige omstændigheder taler derfor, kan kommunalbestyrelsen . . . . . såfremt mindst $\frac{2}{3}$ af kommunalbestyrelsen . . . . . stemmer derfor, med samtykke af det i stk. 5 nævnte udvalg undtagelsesvis tillægge en person folkepension . . . . . allerede fra det fyldte 60. år.“

Det udvalg, for hvilket spørgsmålet skal forelægges, består af direktøren for sygekassevæsenet, en lægelig konsulent og en kommunal repræsentant.

Betingelserne for at opnå dispensation er svigtende helbred eller andre ganske særlige omstændigheder; dispensation gives endda kun undtagelsesvis.

I bemærkningerne til det af regeringen den 11. november 1955 fremsatte forslag om ændring i folkeforsikringsloven vedrørende indførelse af folkepension anføres det, at man i forbindelse med den foreslåede forhøjelse af tilgangsalderen havde overvejet en ændring af dispensationsbestemmelserne. Man var opmærksom på, at bestemmelsen muligvis burde suppleres med henblik på tilfælde, hvor personer af andre grunde end de anførte — f. eks. langvarig arbejdsløshed, eller hvor de af andre årsager var kommet til kort på arbejdsmarkedet — måtte forventes ikke at kunne forsørge sig selv i tiden indtil den normale tilgangsalder. Man fandt imidlertid, at den hidtil gældende affattelse ikke forhindrede en rummelig fortolkning af dispensationsbestemmelserne, og foretrak derfor ikke at foreslå ændringer, men at afvente udviklingen.

Under folketingets behandling skete der dog den ændring, at dispensationsbeføjelsen i sidste instans — den havde hidtil ligget hos direktøren for sygekassevæsenet — blev henlagt til det foran nævnte 3 mands udvalg.

I året 1957 har der været forelagt i alt 3 200 sådanne sager; i ca. 94 pct. af disse er dispensation givet. Dette er 300-400 sager mere end i de sidste år op til gennemførelsen af folkepensionsordningen.

Udvalget lægger navnlig vægt på de helbredsmæssige forhold, men føler sig ikke afskåret fra i ganske særlige tilfælde alene at tage sociale hensyn i betragtning. Man har dog ikke i praksis bevilget for tidlige folkepensioner, som det hedder, udelukkende på grund af langvarig arbejdsløshed, når vedkommende i øvrigt er rask. Der skulle altså være en mulighed for at udnytte den rummelige bestemmelse også under hensyntagen til sociale omstændigheder, men bedømmelsen må afhænge af det konkrete tilfælde.

Det ærede medlem hr. Baunsgaard kom ind på spørgsmålet om rimeligheden i fradragreglerne for folkepension, for så vidt angår pensionsforsikringer. Det ærede medlem henlede opmærksomheden på, at fradragreglerne i det nu fremsatte forslag til lov om enkepension var yderligere skærpet i forhold til de for folkepensionen gældende fradragregler.

Det her berørte problem er bl. a. af Pensionsforsikringsanstalten for nylig rejst over for socialministeriet, ligesom det af folketinget nedsatte udvalg vedrørende enkepensionsforslaget har stillet mig spørgsmål af lignende karakter. Besvarelsen til udvalget vil foreligge i nær fremtid.

Det ærede medlem hr. Ninn-Hansen udtalte sig om funktionærloven og funktionærernes faglige organisationsret. Det skete på en lidt besynderlig måde, forekommer det mig, som om det ærede medlem udtalte sig på samtlige funktionærorganisationers vegne. Det ærede medlems tale var stærkt aggressiv over for H. og K. Det var tydeligt nok det ærede medlems hensigt at grave kløften mellem arbejdere og funktionærer så dyb som muligt. I den ånd, det ærede medlem gav udtryk for, tror jeg ikke noget problem kan løses på tilfredsstillende måde, heller ikke dette.

[Socialministeren.]

Funktionærgruppen danner et stort og ikke helt ensartet interessefelt, og det ville være det naturligste, om de faglige problemer, der her melder sig, i første linje kunne løses på et fagligt plan i forståelse med arbejdsmarkedets øvrige organisationer. Det er da også det, der sker. Sagsområdet behandles i arbejdsretskommissionen af 1956. Der er her nedsat et udvalg vedrørende septemberforliget. I kommissoriet for arbejdsretskommissionen af 1956 hedder det udtrykkeligt — med den højtærede formands tilladelse vil jeg gerne citere —:

„Kommissionen vil dernæst have til opgave — bl. a. på baggrund af de i de øvrige nordiske lande gældende love om kollektive aftaler — at overveje betimeligheden af at tilvejebringe et ensartet arbejdsretligt grundlag for samtlige arbejdsmarkedets parter.“

I de forhandlinger, der føres i det nævnte udvalg, hvori deltager repræsentanter for forskellige faglige organisationer, ser man også hr. Aage Rasmussen, som er udpeget af Fællesrepræsentationen for danske Arbejdsleder- og tekniske Funktionærforeninger, og hr. B. Hove Kristensen, der er bankfuldmægtig og formand for Danske Bankfunktionærers Landsforening. Disse to faglige repræsentanter arbejder som tilfornordnede i udvalgets møder.

Landbrugsministeren (Skytte): Det ærede medlem hr. Lannung rejste det spørgsmål, om jeg ikke mener, tiden er inde til at foretage en undersøgelse af, hvorledes landbrugets markedstjeneste er bygget op i andre lande, hvis eksportinteresser kan sammenlignes med vore. Her røres ved et meget vigtigt problem. En vel udbygget markedstjeneste er nemlig meget værdifuld, og vi har muligvis en del at lære af andre lande, hvis forhold vi ikke kender så godt, som det er ønskeligt. Der kunne således være god grund til at foretage en undersøgelse som den af det ærede medlem påpegede, og jeg vil gerne overveje, hvorvidt og i hvilket omfang det er muligt at iværksætte en sådan undersøgelse.

Det ærede medlem hr. Peter Larsen omtalte administrationen af landvindingsloven; det giver mig anledning til nærmere at reddegøre for denne lovs praktisering.

Siden landvindingsloven kom i 1940, er der givet landbrugsministeriet bemyndigelse til at disponere over i alt 239,5 mill. kr. til iværksættelse af landvindingsarbejder. Der er tale om rammebevillinger, der nu optages som tekstanmærkninger på tillægsbevillingsloven, og når en rammebevilling er anvendt, idet der er godkendt så mange landvindings-sager, som bevillingen skønnes at kunne strække til, ansøges der om ny bevilling. Det har siden 1946 været et vilkår for rammebevillingerne, at sagerne skulle optages på beredskabslisten, og at de først måtte iværksættes, efter at der af arbejdsministeriet var meddelt tilladelse til, at de blev frigivet fra beredskabslisten. Det har dog været muligt at anmelde mindre beløb til direkte godkendelse og iværksætte arbejdet uden optagelse på beredskabslisten. I øvrigt er fremgangsmåden i landvindings-sager den, at ansøgningerne om landvindingsforanstaltninger gennemgås af statens landvindingsudvalg, der undersøger projekternes landbrugsmæssige værdi og foretager et skøn over, hvor mange arbejdstimer et projekt indebærer. Det er en selvfølge, at projektet for at kunne komme til udførelse skal have landbrugsmæssig betydning, men ved siden af tages der et ret vidtgående hensyn til, at projektets gennemførelse medfører beskæftigelse af ledig arbejdskraft.

Undersøger man, hvorledes bevillingerne har været fordelt på de forskellige landsdele, ser man, at de største bevillinger går til Jylland. Det er naturligt både af hensyn til landsdelens størrelse — det er nu engang den største del af Danmark — og af hensyn til, at der vel nok her er den største arbejdsløshed. Helt forfordelt er de øvrige landsdele dog ikke. Jeg kan således nævne, at i 1956 fik Jylland af en anslået bevilling på i alt knap 22 mill. kr. tildelt ca. 12 mill. kr., Fyn ca. 2½ mill. kr. og de øvrige øer ca. 7 mill. kr. I 1957 udgjorde den samlede bevilling knap 16 mill. kr. Heraf fik Jylland 13,2 mill. kr., Fyn 972 000 kr. og de øvrige øer knap 1,7 mill. kr. I indeværende år har landbrugsministeriet hidtil bevilget sager, der er anslået til i alt 7,3 mill. kr., hvoraf Jylland tegner sig for 6,2 mill. kr., Fyn for 220 000 kr. og de øvrige øer for ca. 877 000 kr. Af tallene fremgår, at Fyn, som det ærede medlem naturligvis interesserer sig særlig for, hvad jeg også burde gøre, vel

[Landbrugsministeren.]

ikke har fået den største del af bevillingerne, men jeg kan dog oplyse, at der for tiden på Fyn er 24 igangværende landvindingssager til en samlet overslagssum af ca. 8,3 mill. kr. og omfattende et areal på 2 611 ha, så nogle landvindingsarbejder gennemføres der dog også i vort fælles hjemland Fyn.

Fremgangsmåden, når der foreligger en ny bevilling, er den, at statens landvindingsudvalg forhandler med arbejdsministeriet om, hvilke af de færdigbehandlede sager der bør komme i betragtning. Arbejdsministeriet foretager en klassificering af sagerne efter ledigheden i kommunerne, og det er rigtigt, som også det ærede medlem fremhævede, at landbrugsministeriet i høj grad tager hensyn til arbejdsministeriets ønsker om at placere arbejderne i områder med ledighed. Der er også andre forhold, der kan bevirke, at en sag bliver foretrukket, f. eks. hvor det drejer sig om kystsikringsanlæg, der kræver hurtig iværksættelse, og hvor der er tale om en særlig god landvindingssopgave. Af de 10 mill. kr., der i oktober i år er blevet stillet til rådighed, vil der kun blive bevilget nye sager til et beløb af ca. 7 mill. kr., idet det er nødvendigt at reservere nogle millioner til overskridelser og udvidelser såvel i tidligere godkendte som i nye sager.

For Fyns vedkommende vil der efter fordelingsplanen kun blive bevilget én sag, nemlig Bågsø-sagen, som det ærede medlem nævnte; det er naturligvis beklageligt, at man ikke i større udstrækning kan imødekomme i øvrigt velbegrundede ønsker om iværksættelse af landvindingsarbejder, for det er rigtigt, som det ærede medlem fremhævede, at der ligger projekter i landvindingsudvalget til meget betydelige beløb. Jeg kan i denne forbindelse nævne, at statens landvindingsudvalg inden fordelingen af de i oktober måned bevilgede 10 mill. kr. havde liggende ubevilgede sager til et beløb af ikke mindre end 78,2 mill. kr. Det var sager, der var til behandling, og hvoraf

underudvalgene havde afgivet indstilling om godkendelse af sager til et beløb af ca. 15,5 mill. kr. Skal der vindes ind på de mange ventende arbejder, vil en forhøjelse af bevillingerne være nødvendig.

Det ærede medlem hr. Helge Larsen fremdrog i sin tale i går nogle spørgsmål om jordlovenes administration med særlig sigte på forholdene på Lolland-Falster. Jeg hørte med stor interesse på de betragtninger, det ærede medlem fremsatte. Også inden for administrationen er man opmærksom på, at vanskelighederne ved at fremskaffe tillægsjord i forhold til behovet synes at være større på Lolland-Falster end i de fleste andre dele af landet. Det er mit indtryk, at statens jordlovsudvalg ved sit arbejde med fremskaffelse af tillægsjord er indstillet på at tage de højere jordpriser i Maribo amt i betragtning dels ved at gå med til ret høje priser på tillægsjord, dels ved at gå ind på jordkøb i forbindelse med statens forkøbsret i tilfælde, hvor statens tabsrisiko har været væsentligt større end sædvanlig.

Når det drejer sig om benyttelse af statens forkøbsret, er der imidlertid foruden jordbehovet og jordpriserne også forskellige andre forhold, som skal tages med i bedømmelsen, herunder om tillægsjord kan fraskilles en ejendom uden betydelig ulempe for driften, og om restarealet vil stå i passende forhold til og være velbeliggende for ejendommens bygninger. Det er klart, at afvejelsen af alle disse forhold i adskillige tilfælde kan være vanskelig, og det vil nok ikke være muligt helt at undgå afgørelser, som kan vække kritik fra den ene eller den anden side, men jeg er enig med det ærede medlem om betydningen af, at der sættes ind på de områder, hvor der er rimelige muligheder derfor, og jeg lægger stor vægt på, at rimelige muligheder for fremskaffelse af fornøden tillægsjord ikke forskertses.

Det ærede medlem fremhævede i denne forbindelse et tilfælde i Øster Ulslev — Godsted kommune, hvor en husmand, som i sin tid havde anmeldt behov for tillægsjord, ikke kom i betragtning ved fordelingen af

[Landbrugsministeren.]

et areal, som staten havde erhvervet. Efter de oplysninger, jeg har modtaget, drejer det sig om et engareal på ca. 3 ha, som staten har overtaget som vederlagsareal for en nedlægning. Arealet blev fordelt til 3 små brug, som grænser op til arealet, medens det husmandsbrug, som det ærede medlem nævnte, efter det oplyste havde mindre god beliggenhed og vejadgang i forhold til engarealet.

Endvidere retter det ærede medlem det spørgsmål til mig, om det ikke er muligt at fremskynde behandlingen af sager om ulovlig samdrift af landbrugsejendomme. Jeg skal hertil bemærke, at det ofte er forbundet med meget betydelige vanskeligheder at få de virkelige driftsforhold oplyst i tilfælde af denne art, og at også bedømmelsen af driftsforholdenes lovlighed meget ofte vil være både vanskelig og usikker i hvert fald i de grænsetilfælde, der jævnligt forekommer. Det kan derfor næppe undgås, at der i adskillige tilfælde, hvor der er indgivet anmeldelse om samdriftsforhold, vil hengå nogen tid med sagens undersøgelse og afgørelse. Imidlertid vil jeg i høj grad have opmærksomheden henvendt på, at sager angående klare overtrædelser hurtigst muligt fremmes til afgørelse.

Indenrigsministeren (Søren Olesen): Det ærede medlem hr. Baunsbak-Jensen har rettet en forespørgsel til mig om den sag, som for tiden er løbende mod lægerne Tvedegaard og Klitgaard Møller. Det siger sig selv, at jeg ikke kan indlade mig på en længere redegørelse for denne sag, da den som bekendt nu er kommet for retten, idet anklagemyndigheden har rejst tiltale mod lægerne. Jeg må derfor indskrænke mig til at besvare de konkrete spørgsmål, som det ærede medlem har stillet mig.

Jeg vil gerne præcisere, at sagen mod de to læger ikke drejer sig om, hvorvidt hormonbehandling mod karlidelser er en gavnlig lægebehandling, men alene om, at lægerne har ordineret hormonpræparater som livsvigtig medicin ved behandling af de pågældende lidelser. I slutningen af 1957 indgik der fra forskellig side til sundhedsstyrelsen klager over lægernes fremgangsmåde, herunder at lægerne i stort omfang ordinerede hormonpræparater som livsvig-

tige, samt at der var truffet aftale med apoteket i Borup om, at kun dette apotek kunne ekspedere lægernes recepter. Sundhedsstyrelsen sammenkaldte et møde bestående af repræsentanter for de interesserede institutioner, og efter en drøftelse stod det klart for deltagerne, at man ikke kunne afvise den mulighed, at apotekerfonden og statskassen ved den stedfundne fremgangsmåde havde måttet udrede beløb på en sådan måde, at der kunne blive tale om overtrædelse af borgerlig straffelov.

Allerede af denne grund var det nødvendigt, at sagen, også i betragtning af beløbets størrelse, blev overgivet til politimæssig undersøgelse på samme måde som i andre tilfælde, hvor der kan være tale om overtrædelse af straffeloven; jeg vil imidlertid gerne tilføje, at der ikke var tale om nogen sigtelse, men kun om en undersøgelse. Der synes her at råde en vis misforståelse, også i pressen, i retning af at man havde rejst en sigtelse. Det har man altså ikke gjort; man har iværksat den omtalte undersøgelse.

Et møde mellem sundhedsstyrelsen og lægerne, som det ærede medlem mente kunne have været afholdt, fandt sundhedsstyrelsen det ville være urigtigt at afholde, idet man ikke kunne bringe sig selv og lægerne i den situation, at lægerne, der, for så vidt angår lægebehandling i almindelighed, har oplysningspligt over for sundhedsstyrelsen, ved et sådant møde kunne komme ud for, at oplysninger, som de pligtmæssigt afgav til sundhedsstyrelsen, senere hen kunne blive benyttet imod dem under en eventuel retssag, hvorved lægerne ville blive ringere stillet end andre, der sigtes for et strafbart forhold. Som bekendt gælder den regel, at en sigtet person ikke har pligt til at udtale sig. Jeg mener, at sundhedsstyrelsens fremgangsmåde var korrekt, og jeg vil også her pege på, at omstændighederne har vist, at sundhedsstyrelsen handlede rigtigt, idet anklagemyndigheden nu har rejst tiltale for overtrædelse af straffeloven. Når der i anklagen mod de to læger også anvendes bestemmelser fra lægeloven, ligger det i, at straffeloven taler om bevidst misbrug eller overtrædelse, medens der i lægeloven omtales ubevidst overtrædelse, altså overtrædelse, hvor man nok har handlet i strid med reglerne, men hvor det er sket af uagtsomhed og ikke bevidst.

[Indenrigsministeren.]

Jeg mener derfor, at man nu naturligvis må afvente, hvilket resultat domstolen kommer til; derfor kan jeg ikke på nuværende tidspunkt udtale mig videre om sagen og kan naturligvis slet ikke tage nogen stilling til eller komme med nogen udtalelse om, hvilket udfald den vil få.

Det ærede medlem har som udløber af denne sag berørt spørgsmålet om medicinpriserne. Jeg skal her oplyse, at kongen lige har stadfæstet nye medicintakster, som vil blive udsendt og skal træde i kraft fra nytår, og hvor avancerne på medicinske specialiteter er væsentlig nedsat, navnlig for de dyre specialiteters vedkommende. Løsningen af dette takstspørgsmål har været en overmåde vanskelig opgave, men jeg finder, at den løsning, man er kommet til, er tilfredsstillende, og jeg vil selvfølgelig fortsat følge disse spørgsmål med den største opmærksomhed.

Hvad det specielle tilfælde angår, at den medicin, som de to læger ordinerede, var meget dyr, og at det senere er oplyst, at andre apoteker har sagt, at de kunne levere den meget billigere, vil jeg sige, at når de to læger giver sig af med en specialbehandling, hvor de til stadighed anvender en sådan medicin, synes jeg, det var deres pligt selv at undersøge, om den kunne fremskaffes billigere, medens sundhedsstyrelsen jo ikke så godt kan give sig til at anbefale det ene fremfor det andet.

Det ærede medlem fremkom med en længere redegørelse for sit syn på sindssygeværnen, som jeg ikke skal gå nærmere ind på. Det ærede medlem har øjensynlig overset en del af de fremskridt, der er sket i de senere år, og de nye bevillinger, som fornylig er blevet tiltrådt af finansudvalget.

I sommeren 1957 blev det nye sindssygehospital i Brønderslev taget i brug med 300 sengepladser. I år er det psykiatriske børnehospital i Århus blevet taget i brug; det tager sig altså af den specielle opgave at behandle børnepatienterne. Det nye hospital i Glostrup nærmer sig sin fuldførelse og vil dermed give en meget betydelig udvidelse af den samlede kapacitet inden for sindssygehospitalet. Der er en modernisering i gang i Viborg, og der er også blevet et plejehjem med flere pladser færdigt. Der er nu givet bevilling til projektering af en

behandlingsbygning i Risskov ved Århus og en modernisering i Vordingborg. Når disse projekteringer er tilendebragt, er det meningen at påbegynde disse arbejder. Desuden forventer man snart at kunne påbegynde projektering og senere iværksættelse af et sindssygehospital i Ålborg i nær tilknytning til amtssygehuset dér.

Alle disse dels tilendebragte, dels igangværende og bevilgede arbejder medfører altså, at sindssygeværnen ser betydeligt lysere på forholdene, end man gjorde f. eks. for 5 år siden og helt op til den senere tid, idet det har stået hen i det uvisse, hvorvidt disse nye bevillinger, som nu er tiltrådt af finansudvalget, kunne blive anvendt i nær fremtid. Det betyder imidlertid ikke, at der ikke i fremtiden vil være et behov for udvidelse af sindssygeværnen. For at tilfredsstille dette bør der imidlertid søges gennemført en ny lov, som fastsætter rammerne for den fremtidige udbygning på noget længere sigt. Der er rejst spørgsmål om oprettelse af psykiatriske afdelinger ved forskellige sygehuse her i landet; i en sådan ny lov vil også dette kunne komme med, og hele forholdet vil kunne tages op til debat her i tinget. Det er min agt at søge regeringens tilslutning til, at et sådant lovforslag bliver fremsat efter nytår, så at der kan blive god tid til drøftelsen af det og loven kan være vedtaget, inden man iværksætter de pågældende arbejder.

Handelsministeren (Philip): Under debatten har det ærede medlem hr. Lannung været inde på mulighederne for en øget liberalisering; spørgsmålet blev berørt ved første behandling af valutaloven, og jeg meddelte da, at der var overvejelser i gang med hensyn til at finde frem til en udvidet liberalisering. Hvad angår de veje, man kan gå frem ad, vil jeg holde mig til det, jeg sagde dengang, nemlig at der hovedsagelig er 3 muligheder: overførsel af varer til friliste, yderligere udvidelse af den regionale bevillingsudstedelse, så at den kommer til at omfatte flere varer end hidtil, og endelig forøgelse af bevillingsudstedelsen for de bundne varer.

Ved første behandling af valutaloven gjorde jeg rede for, hvad der i løbet af 1958 var sket på dette område. Hvilke ændringer der kan blive tale om i den

[Handelsministeren.]

nærmest kommende tid, kan jeg ikke præcisere her, men jeg regner med, at der vil foreligge muligheder for, at vi kan gå videre ad alle de nævnte tre veje. En egentlig afgørelse af spørgsmålet vil af praktiske grunde først kunne træffes i forbindelse med udarbejdelsen af bevillingsbudgettet for 1959. Jeg vil dog gerne i denne forbindelse understrege, at man ikke skal hæfte sig alene ved betydningen af, at en vare overføres til friliste. Det er min opfattelse, at man gennem regionalisering og måske ikke mindst ved at forøge bevillingsudstedelserne på den bundne liste kan øve en væsentlig indflydelse på priser og avanceforhold gennem den øgede konkurrence, der herved etableres.

Det ærede medlem hr. Lannung var endvidere ind på spørgsmålet om virkningen af det arbejde, der gøres vedrørende egnsudvikling. Jeg kan i den anledning oplyse, at siden egnsudviklingsrådet blev nedsat i slutningen af august 1958, har det holdt et stort antal møder, i alt 26. Rådet har aflagt en række besøg rundt om i landet, således på Lolland-Falster, i Svendborg med omliggende øer, i Ålborg, Åbenrå, Ringkøbing, Silkeborg, Vejle og Hobro-Mariager, og rådet har forhandlet med repræsentanter for en lang række købstæder, erhvervsråd og lokale egnsudviklingsråd. Rådet har, efter hvad der er oplyst for mig, på disse rejser mødt endog meget stor interesse for sagen og en udtalt velvilje til fra lokal side at gøre en indsats for forbedring af erhvervs-mulighederne i de egne, der omfattes af egnsudviklingsloven. Rådet har endvidere søgt forbindelse bl. a. med de teknologiske institutter, Danmarks geologiske undersøgelse, Århus universitet, bankernes og sparekassernes sammenslutninger, alt sammen med henblik på at tilrettelægge et samarbejde mellem rådet og disse institutioner.

Rådets mange besøg rundt om i landet og forhandlingerne med udvalg og myndigheder har selvfølgelig hidtil væsentligst været af orienterende og kontaktskabende karakter. I denne forbindelse skal jeg bemærke, at jeg har forstået, at rådet lægger megen vægt på at slutte personlig kontakt med de mange lokale kræfter, der findes rundt om i landet, og som arbejder med de samme spørgsmål. Rådet har meddelt mig

— og jeg kan give min tilslutning hertil — at man lægger megen vægt på, at der ikke skal startes virksomheder blot for at få dem startet, men at de industrier, der kan blive tale om at støtte, hviler på et godt grundlag, så godt som omstændighederne nu engang gør det muligt, idet man naturligvis må stille imod, at de virksomheder, der startes, udvides eller flyttes til de vanskeligt stillede områder i landet, i videst mulige omfang bliver konkurrencedygtige og har muligheder for at hævde sig såvel på hjemmemarkedet som eventuelt ved eksport.

I sin korte levetid har rådet ført en række forhandlinger med interesserede erhvervsdrivende og har behandlet en del konkrete sager, såvel sager, hvor der er tale om almindelig bistand, såsom projekteringshjælp, almindelig vejledning o. s. v., som sager, i hvilke der er søgt om finansieringsstøtte. Der har herunder vist sig at være et behov for en central institution, der kan være bindeleddet mellem de enkelte virksomheder, de lokale råd m. v. og de forskningscentre og statsinstitutioner, som man ude i landet kan have behov for at komme i kontakt med til løsning af lokale industrielle og andre spørgsmål. Egsudviklingsrådet har allerede i en række tilfælde virket som et sådant kontaktorgan, og udvides denne virksomhed — hvad jeg tror vil være tilfældet — bliver den nok ikke den mindst vigtige del af egnsudviklingsrådets arbejde. Enhver ved, at det kan være vanskeligt for en person eller virksomhed ude i landet at finde frem til de forskellige offentlige institutioner og at klare sig i administrationens irgange.

Antallet af konkrete sager er naturligvis endnu ikke særlig stort, men det er mit indtryk, at en lang række sager er under forberedelse i de lokale råd, som egnsudviklingsrådet har stadig kontakt med. I det hele taget bygger rådets arbejde på det lokale initiativ; jeg ved, at rådet har følt sig meget inspireret af det arbejde, der er udført, ikke mindst af det sønderjyske erhvervsråd, der var det første landsdelsråd, og som nu har ca. 10 års arbejde bag sig. I denne tid har rådet medvirket ved start eller udvidelse af virksomheder, der har givet en merbeskæftigelse på mellem 1 000 og 1 500 mand. Dette resultat viser, at

[Handelsministeren.]

arbejdet ude i provinsen kan nytte. Det sønderjyske erhvervsråd har nu yderligere intensiveret sit arbejde, og en række planer er under bearbejdelse med henblik på senere forelæggelse for egnsudviklingsrådet, for at man derigennem kan opnå økonomisk bistand.

Til sidst har jeg blot en bemærkning til det ærede medlem hr. Lynnerup Nielsen, der har henledt min opmærksomhed på fabrikken Norden i Ålborg. Også jeg har været opmærksom på de rygter, der har været fremme om, at fabrikken Norden i Ålborg står over for en lukning, og at dette vil kunne have betydning for beskæftigelsen af ca. 300 arbejdere. Jeg vil imidlertid tilføje, at der for handelsministeriet ikke officielt foreligger nogen sag. Der har ikke været rettet nogen henvendelse til ministeriet, men vi er naturligvis i ministeriet klar over, at der her er et problem, der har betydning både for produktion og beskæftigelse. Vi har fulgt spørgsmålet med interesse i nogen tid og vil fortsat gøre det.

Ragnhild Andersen: Jeg havde håbet, at den højtærede socialminister, da han for et øjeblik siden var på talerstolen, havde oplyst tinget om, hvordan det går med arbejdet i sygeforsikringskommissionen. Hele befolkningen er jo interesseret i dette problem og i, at man når frem til en tilfredsstillende sygeforsikringsordning.

Den kommunistiske gruppe har da også gentagne gange peget på manglerne på dette felt; vi har bl. a. fremsat forslag om højere dagpengeydelse, ligesom vi ved flere lejligheder har efterlyst et resultat af arbejdet i sygeforsikringskommissionen og opfordret den til at gøre sig færdig. Den har jo dog nu siddet i snart 5 år, til trods for at den blev nedsat som en hurtigt arbejdende kommission. Allerede i sidste folketingsår blev det henstillet, at den snart gjorde arbejdet færdigt, men endnu foreligger der ikke noget om, hvornår det sker. Der er efter min opfattelse særlig 2 problemer, som trænger sig på i forbindelse med sygeforsikringsordningen.

Det første er den utilfredsstillende dagpengeordning. Den ordning, vi har nu, omfatter jo ikke alle lønarbejdere, men kun en del af dem. Dagpengeordningen bør efter

min opfattelse omfatte først og fremmest alle lønarbejdere, men også andre mindre-bemidlede, som måtte have behov for en dagpengeydelse, der kan holde dem skadesløse i en sygdomsperiode.

Det andet problem er sygekassegrænserne, som tiden efter vor opfattelse er løbet fra, og som man må bort fra.

Hvad dagpengene angår, betød den mellem hovedorganisationerne på arbejdsmarkedet aftalte overenskomst om en sygelønsordning naturligvis et betydeligt fremskridt for en del af lønarbejderne, nemlig for dem, der hører ind under hovedorganisationerne og dermed også under ordningen. Ordningen er imidlertid ikke obligatorisk, og det betyder, at arbejdsgivere uden for sammen slutningen kan undlade at sikre deres lønarbejdere de sygedagpenge, der er gældende for hovedorganisationerne.

Der er også andet ved denne sygelønsordning, der er utilfredsstillende. Jeg tænker her på den bestående karenstid på en uge og på den forskel, der er i størrelsen af dagpengene for mænd og kvinder.

Det afgørende er imidlertid at få ordningen til at omfatte alle lønarbejdere. Jeg mener, at loven, når den kommer til revision her i tinget, må ændres således, at den også kommer til at omfatte de mindre-bemidlede, som ikke er lønarbejdere, og som ikke har fremmed arbejdskraft, men må erstatte deres eget arbejde med fremmed arbejde og derfor kommer ud for økonomisk tab under sygdom. Så vidt jeg har forstået efter de oplysninger, der er sivet ud fra kommissionen, kan det forventes, at den, når den lader høre fra sig, vil foreslå det forhold, at ikke alle lønarbejdere omfattes af loven, ændret. Der foreligger imidlertid ikke noget om, at den vil gå videre og foreslå, at ordningen skal gælde også for dem, som er mindre-bemidlede, men ikke lønarbejdere. Jeg vil hertil sige, at mange småhandlende, fiskere, husmænd og andre i en sygdomsperiode også berøves deres mulighed for indtægt, ofte må have fremmed hjælp og derfor har behov for en bedre dagpengeordning end den nugældende, ifølge hvilken der kun er mulighed for at yde dem 6 kr. pr. dag.

Det andet problem er som sagt sygekassegrænserne, og det er efter vor opfattelse blevet et meget alvorligt problem for en

[Ragnhild Andersen.]

mængde mennesker. Ikke mindre end 18 pct. af befolkningen over 16 år er udelukket fra at være medlem af en sygekasse på grund af indtægts- og formuebestemmelserne, og mange mennesker lever i frygt for, at deres indtægt skal komme op over disse grænser. Det gør de, fordi det vil betyde en stor økonomisk belastning for dem at komme ud over sygekassegrænserne; lægebesøg og lægeregninger er jo adskilligt mere bekostelige, når man ikke er medlem af en sygekasse. Når problemet er blevet så stort i vore dage, til trods for at sygekassegrænserne reguleres årligt, er en af forklaringerne den, at det bliver mere og mere almindeligt, ja, efterhånden næsten uundgåeligt, at mand og hustru begge må arbejde, hvilket vil sige, at de fastsatte indtægtsgrænser ikke er høje nok til at svare til indtægten for 2 lønarbejdere. Med indtægtsgrænser på 14 600 kr. i hovedstaden, 13 400 i købstæderne og 12 200 i det øvrige land kan det forstås, at adskillige lønarbejdere er blevet udelukket af sygekasserne, og der er mange, som i den kommende tid må regne med ikke at kunne forblive som medlem af en sygekasse.

Det vil også forstås, at heller ikke formuegrænserne i alle tilfælde er tilfredsstillende. For medlemmer, der f. eks. besidder et hus, kan det med formuebestemmelsen, hvorefter enligt stillede har ret til at have en formue på 36 000 kr. og ægtepar 50 000 kr., blive vanskeligt, selv for mennesker med ikke særlig store indtægter, at forblive i sygekassen. Det går her ofte ud over folk, der er kommet op i årene, og som, uden at man kan sige, at de har haft høje indtægter, er kommet i besiddelse af et hus. Takket være opsparing og husets værdistigning udelukkes de af sygekassen.

Man kan så naturligvis med rette spørge, hvordan det kan forhindres, at de mange mindrebedilede sygekassemedlemmer med små indtægter kommer til at betale for omkostningerne ved at lade alle samfundsborgere få adgang til sygeforsikring, som vi mener er det rigtige. Det er klart, at der her er et problem, som må ordnes på rimelig måde, for det vil naturligvis være uretfærdigt at lade de mindrebedilede betale for, at de med noget højere indtægter får adgang

til sygeforsikring. Denne side af sagen vil det dog efter vor opfattelse ikke være vanskeligt at finde en rimelig ordning på. Jeg siger også dette, fordi jeg har indtryk af gennem det, der er sivet ud fra kommissionen, at man er stoppet her og ikke vil have med denne side af sagen at gøre. Efter vor opfattelse vil det enkleste, det rigtigste og det mindst bekostelige være at nå frem til en sygeforsikringsordning, der omfatter alle, og hvorefter man opkræver kontingent ad skattevejen efter en progressiv skala. Det vil samtidig være en stor administrativ forenkling. Efter at vi for et par år siden forlod det gamle princip, at kun sygeforsikrede kunne få adgang til folkepension, og gik over til, at hele befolkningen uanset indtægter fik adgang til folkepension, kan det ikke siges at være rimeligt at blive ved at bevare indtægts- og formuebestemmelserne vedrørende medlemskab af sygekassen.

I overensstemmelse med disse synspunkter i min gruppe henstiller jeg til socialministeren for det første at fremskynde kommissionens arbejde, så at vi kan få betænkningen og forslag frem her i tinget til debat og afgørelse. Vi er snart ude af det år, vi befinder os i, og kommer vi først ind i det nye år, kan det blive svært for tinget inden for den tid, der er til rådighed, at færdiggøre en så stor lov, som der her vil blive tale om. For det andet henstiller jeg til ministeren ved udarbejdelsen af de endelige forslag at tage hensyn til de af mit parti fremførte synspunkter.

Poul Sørensen: Jeg takker den højtærede undervisningsminister for de bemærkninger, han gjorde om sagen angående universitetet i Odense. Det vil ikke være stedet her at fordybe sig i, hvad der yderligere kunne være at fremføre. Jeg vil kun ved denne lejlighed efter ministerens svar understrege den vægt, man på Fyn og særlig i Odense lægger på denne sag. Jeg håber, at man fra mange sider, også i det høje ting, vil vise disse tanker interesse og senere yde støtte med hensyn til at få fordelt det, der nu skal bygges op, på en rimelig måde ud over hele landet. Jeg har noteret mig, at den højtærede minister ønsker en mere præcis henvendelse fra Odense og fra Fyn. Det

[Poul Sørensen.]

er ganske rimeligt, og jeg formoder, at kommunen derovre tager initiativet til en sådan henvendelse.

Dernæst vil jeg gerne sige et par ord om landsdelsorkestrene. Her kan jeg ikke takke den højtærede minister, men jeg er glad for at få lejlighed til allerede på nuværende tidspunkt at understrege over for den højtærede minister, hvilken vægt vi lægger på det ønske, vi har fremført om et lovforslag vedrørende denne sag. Sagen har jo været drøftet, man har vel lov til at sige i adskillige år, og mange ubehagelige forhandlinger har været ført mellem kommunerne og ministeriet og andre. Jeg kan oplyse, at på mere officiel basis henvendte jeg og mine kolleger de ærede medlemmer hr. Ole Bjørn Kraft og hr. Hvidberg os sidste år til den højtærede undervisningsminister og anmodede om at få denne sag ordnet gennem et lovforslag, idet vi var meget misfornøjede med det tovtrækkeri, der fandt sted fra ministeriet via finansudvalget til de politiske grupper. Vi fik ikke noget til-sagn, men jeg mener — jeg kan rettes, hvis jeg tager fejl — at den højtærede minister principielt var enig med os i, at et lovforslag ville være at foretrække. Det blev ikke til noget for et år siden. Vi kom dengang i god tid med vor henvendelse. Jeg gentager altså her på mine venners og min gruppes vegne over for den højtærede minister vort ønske om at få et lovforslag om denne sag.

Jeg behøver jo ikke i denne forbindelse at beskæftige mig med det almindelige problem: finansudvalg eller lovforslag; den højtærede minister har været igennem en debat, hvor det blev tydeliggjort, hvorledes et meget stort flertal af tinget ser på dette spørgsmål. Men jeg vil gerne gentage over for den højtærede minister, at de bemærkninger og den indstilling, der kom frem under denne debat, også gælder den sag, jeg her omtaler. Det er mit håb, at jeg ved at rejse sagen så tidligt må kunne vække ministerens interesse for, at den i år bliver behandlet i lovforslags form, og jeg beder den højtærede minister være klar over, at ønsket om, at vi atter en gang skulle behandle den på den efter min mening snirklede måde, hvorpå den nu i årevis er blevet behandlet, ikke går i opfyldelse.

Jeg ved, hvad det betyder for de mange mennesker, der har interesse i denne sag, i det daglige slid at vide, hvor de er henne. Jeg ved også, at ingen af os vel er interesseret i, at den debat, der føres: provinsen kontra hovedstad, landsdelsorkestre kontra musiklivet omkring radio og det kongelige teater, skal fortsættes og uddybes. Jeg vover den påstand, at en af de ting, der medvirker til denne debat, er, at vi skal løbe her i korridorerne for at klare denne sag, når den foreligger i finansudvalget.

Det høje ting, som til syvende og sidst har ansvaret for sagens gang, kan kun være interesseret i, at den afgøres gennem et lovforslag, hvad vi i årevis har efterlyst. Vi gjorde det sidste år, og jeg gentager nu denne henstilling til den højtærede undervisningsminister.

Undervisningsministeren (Jørgen Jørgensen): Også jeg håber, at vi gennem en lovgivning kan nå frem til en fastere ordning med hensyn til landsdelsorkestrene. Jeg har fulgt den praksis, som har været fulgt i mange år, nemlig at søge at skaffe de midler, som er nødvendige til opretholdelse af landsdelsorkestrene, til veje gennem bevilling på finansloven, og jeg har i dag givet en begrundelse for, hvorfor jeg ikke har tænkt at komme med et lovforslag i år, nemlig den, at jeg ville afvente teaterkommissionens betænkning, som vil indeholde kommissionens stilling til spørgsmålet om landsdelsscenerne. Det hænger i høj grad sammen med landsdelsorkestrenes stilling, og det vil være rimeligt at afgøre begge disse spørgsmål samtidig. Af den grund har jeg i dag sagt til det ærede medlem hr. Poul Sørensen, at jeg ikke havde tænkt at fremsætte lovforslag i år, men at vi skulle søge at skaffe de midler, som — det er jeg enig med det ærede medlem i — er nødvendige, til veje gennem en bevilling, sådan som vi også med det ærede medlems tilslutning har gjort det igennem en årrække.

Jeg er enig med det ærede medlem i, at man bør søge at få et fastere grundlag for disse bevillinger, men min begrundelse for ikke at ville fremsætte et lovforslag i år er som nævnt sammenhængen mellem landsdelsorkestrenes og landsdelsscenernes stilling. Det ville ikke være hensigtsmæssigt

[Undervisningsministeren.]

det ene år at vedtage en lov om landsdelsorkestrene og det andet år en lov om landsdels-scenerne.

(Kort bemærkning).

Poul Sørensen: Jeg kan ikke erklære mig enig i de synspunkter, den højtærede undervisningsminister har fremført, men må henvise til mine tidligere udtalelser.

Over for den højtærede ministers bemærkning om, at vi er enige om de udgifter, der skal bevilges, må jeg sige, at jeg ikke kan se, af hvilken størrelsesorden de er, og det er det, der er ulykken ved det. Vi, der lever nær til de byer og egne, som betjenes af disse orkestre, er kommet ind i mange drøftelser om denne sag, men der har ikke været virkelig lejlighed til offentligt at få fastlagt dette område. Derfor skal vi åbenbart igen, takket være den indstilling, den højtærede minister nu har givet udtryk for — og jeg forstår godt den magt, den højtærede minister har med et flertal bag sig i salen — afgøre sagen gennem underhåndsaftaler, denne mærkelige måde, hvorpå en sag af denne art bliver ekspederet i finansudvalget.

Jeg vil på mit partis vegne atter bede ministeren overveje, om ikke den fremgangsmåde, vi mange gange har talt om, nemlig fremsættelsen af et lovforslag, kunne bringes i anvendelse. Jeg kvier mig ved at godtage ministerens begrundelse, at teaterkommissionen skulle danne en hindring for, at sagen kan behandles og afgøres i det høje ting i lovforslags form.

På baggrund af den debat, der har været ført, vil jeg gerne gentage: lad os nu blive fri for disse ustandselige afgørelser inden for finansudvalgets fire vægge, og lad os på politisk redelig vis gennem et lovforslag offentligt få behandlet og afgjort denne sag.

Undervisningsministeren (Jørgen Jørgensen): Spørgsmålet om bevilling til landsdelsorkestrene er ikke en sag, der afgøres i hemmelighed; det ligger naturligvis ganske åbent for befolkningen og for de politiske partier, hvad bevillingen indeholder. Det er en praksis, der har været fulgt gennem mange år også af andre ministre, uden at der før nu sidste år har været rejst krav

om et lovforslag. Jeg har givet en saglig begrundelse for, at jeg mener, man bør vente i hvert fald til næste år, indtil spørgsmålet om landsdelsscenerne er afgjort i teaterkommissionen, og det anser jeg stadig for den fornuftigste og mest praktiske fremgangsmåde. Er det dog ikke det vigtigste, at man får de penge, man har brug for til at føre landsdelsorkestrene videre, og kan vi så ikke i øvrigt være enige om, at når spørgsmålet vedrørende landsdelsscenerne er afgjort, vil tiden være inde til en lovgivning på dette område?

Ninn-Hansen: Den højtærede socialminister mente, at jeg havde udtalt mig på en usømmelig måde om det spørgsmål vedrørende funktionærerne, jeg rejste. Ja, det er der jo ikke noget at gøre ved, når den højtærede minister ser sådan på det. Det er altså det svar, den højtærede socialminister kan give et medlem, der interesserer sig for en lovgivning, som sorterer under den højtærede minister. Man skal altså have at vide, at man udtaler sig på en usømmelig måde, når man ikke mener, at denne lovgivning i tilstrækkeligt omfang sikrer det, den skulle sikre. Jeg plejer hverken at karakterisere de højtærede ministre personlig eller deres måde at udtale sig på, men jeg synes nok, man i dette tilfælde har lov til at sige, at den højtærede socialminister har udtalt sig med en arrogance, som ikke er klædelig for ham. Jeg ved ikke, om den højtærede minister kan være i tvivl om, at funktionærlovens § 10 ikke opfylder det, der må være meningen med hensyn til funktionærernes forhandlingsret. Når man har fået at vide i forbindelse med en konkret situation, jeg tidligere har fremdraget her, at den tilsikrede forhandlingsret delvis kunne sættes ud af spillet under henvisning til septemberforliget af 1899, altså regler, der blev til på et tidspunkt, da man knap nok havde funktionærer, synes jeg snarere, det måtte være den højtærede ministers opgave at interessere sig for en klarlæggelse af sagen i stedet for at afvise et forsøg på at få fremmet en saglig diskussion om den. Jeg har hidtil troet, at den højtærede minister var en tilhænger af reformer, når de var nødvendige, måske også undertiden når de ikke var nødvendige, men altså i hvert fald

[Ninn-Hansen.]

de nødvendige. Nu forstår jeg, at den højtærede minister har den gammeldags indstilling, at når vi har disse gamle regler, der gælder for alle på arbejdsmarkedet, kan man ikke have særregler for funktionærernes vedkommende. Jeg kan overhovedet ikke forstå, hvor den højtærede minister vil hen med det standpunkt. Ministeren mente, det var min hensigt at drage en kløft mellem arbejdere og funktionærer. Jeg kan ikke forstå, hvordan den højtærede minister kan få dette til at stemme med min fremhævelse af udtalelsen fra De samvirkende Fagforbunds formand, hr. Eiler Jensen, der har udtrykt sin lyst til forhandling også med FTF, hvilket jeg udtalte min glæde over. Det, jeg har hævdede og fortsat vil hævde, er, at funktionærstanden må betragtes som en så afgørende befolkningsgruppe, at man hverken på den ene eller den anden måde kan placere den som et vedhæng til De samvirkende Fagforbund, men at den virkelig må have ret til at få sine egne selvstændige regler. Det er ikke tilfredsstillende for mig, når den højtærede minister i forbindelse med mine udtalelser om den modstand, der har været mod at give funktionærrepræsentanterne ret til på lige fod at arbejde sammen med andre i udvalg, kommissioner og nævn, kun står op og svarer: ja men vi har jo tilforordnede for funktionærgrupperne. Det var netop det, vi skulle se at komme væk fra, således at funktionærorganisationerne kan få deres placering på lige fod med andre. Jeg forstår, at fra den højtærede minister kan man ikke forvente nogen interesse for disse spørgsmål, og at man altså heller ikke kan forvente, at den højtærede minister vil sætte et arbejde i gang for en nødvendig ændring af funktionærloven. Så må det altså være andre, der påtager sig disse opgaver.

Det ærede medlem hr. Erhard Jakobsen tillagde mig en udtalelse, jeg ikke mener jeg har fremsat, og derfor ønskede jeg en berigtigelse umiddelbart efter, at det ærede medlem havde talt. Det ærede medlem

hævdede, at jeg havde sagt, han skulle holde op med at holde taler ude i landet. Det har jeg ikke sagt. Tværtimod har jeg den opfattelse, at det ærede medlem i sine taler giver udtryk for mange uhyre friske tanker, der måske lidt ofte er fremmede for socialdemokratiet, men det bliver tankerne ikke dårligere af, og heller ikke det ærede medlems udtalelser. Nej, det, jeg gerne ville sige til det ærede medlem, er, at nu synes jeg, debatten først og fremmest hører hjemme her i tinget, for det ærede medlem må jo vide, at hvis han vil fremme noget af det, han har sagt, må der lovændringer til. Jeg har altså gerne villet høre af det ærede medlem, om han virkelig mente noget med det, han sagde i sine taler ude i landet, og det er stadig væk mit spørgsmål til det ærede medlem. Jeg er stadig ikke helt klar over, hvordan det ærede medlem står med hensyn til den, synes jeg, meget farlige tanke, han har været fremme med om forhøjelse af benzinafgifterne. Da det ærede medlem ved, at en forhøjelse af disse afgifter vil betyde en almindelig forhøjelse af prisniveauet og vil ramme også de mennesker — og der er dog stadig væk en del — som ikke har motorkøretøjer, foruden naturligvis dem, der har motorkøretøjer, ved at fordyre driften, havde jeg håbet på, at vi kunne blive enige på det punkt, at vi ikke ville have nogen forhøjelse af benzinafgifterne, og det er i hvert fald mit partis opfattelse, ligesom det er partiet venstres.

Hvad angår det andet spørgsmål, nemlig omsætningsafgiften, forstår jeg, at det ærede medlem hr. Erhard Jakobsen mener, vi må have en ændring af loven om omsætningsafgifter, men jeg forstår ærlig talt ikke det ærede medlems udtalelse om, at det ikke tilkommer ham at komme med forslag, fordi han er placeret på bageste række. Så vidt jeg ved, omtaler grundloven ikke rækkerne i folketinget. Det ærede medlem har sin grundlovshjemlede ret til at fremsætte de forslag, han synes er rigtige, og nu har vi fortalt det ærede medlem det, så han ved det, at med hensyn til ændringer

[Ninn-Hansen.]

i omsætningsafgiften er der i hvert fald 76 medlemmer i tinget, venstres og de konservatives grupper, der er stærkt interesseret i sagen og vil være med. Jeg vil tro, at retsforbundet og det ærede medlem hr. Kirkegaard ikke er helt uden interesse for det. Spørgsmålet er: vil det ærede medlem, eller vil han ikke?

Det ærede medlem sagde, at det måske ikke var helt naturligt, når pressen havde fremkaldt forventning om, at der nu skulle ske noget på grund af det ærede medlems udtalelser. Jeg skal ikke komme ind på, hvad pressen har skrevet, men i bladet Motor for den 18. oktober i år findes der en gengivelse af det ærede medlems radioforedrag — efter det ærede medlems manuskript, efter hvad der står. Under overskriften „Skal vi alle sammen have bil?“ siger det ærede medlem til sidst ifølge dette referat — jeg anmoder om tilladelse til et kort citat —:

„Der er i alt fald en tydelig tendens i omsætningsafgiften.

Jeg mener at have påvist, at hverken valutamæssige, trafikmæssige eller finansielle hensyn kan begrunde denne afgift.

Den skulle vel ikke være en arv fra ham med klokken?“

Jeg synes ærlig talt, det ærede medlem hermed i høj grad har tilkendegivet, at hvis det kom an på at få ændret omsætningsafgiften, var han den, der stod i første række for at få gjort noget ved det. Derfor synes jeg, det ærede medlem skal tage den placering; jeg synes i hvert fald ikke, det ærede medlem kan være interesseret i blot at få den placering, at det er ham, der ringer med klokken uden at ville gennemføre noget, når der er mulighed derfor.

Erhard Jakobsen: Som jeg én gang har sagt, beklager jeg naturligvis, at jeg ikke hørte, hvad det ærede medlem sagde i første omgang, men det indtryk, jeg havde fået, blev i og for sig ganske bekræftet. Det står for mig ganske klart og tydeligt, at der er temmelig stor forskel på det ærede medlems og min stilling i denne sag.

For mig har én ting været afgørende, nemlig sagen. Det har været afgørende for mig at bibringe befolkningen en forståelse af, at det ikke længere var valutamæssige,

trafikmæssige og fiskale grunde, der gjorde, at man ikke kunne komme væk fra omsætningsafgiften. For det ærede medlem og ligeledes for den presse, der har sluttet op bag ham i dette spørgsmål, har én ting været afgørende, nemlig at få fortalt befolkningen, at der er en socialdemokrat, der ikke mener det samme, som hans parti mener — nu skulle vi gerne have lavet den lille historie ud af det, at det samme ærede medlem såmænd ikke stemmer for sit eget forslag alligevel.

Den side af sagen er ikke spor interessant. Der går hverken noget af mit parti eller af mig, fordi der er uenighed eller større eller mindre enighed mellem os om et spørgsmål; men jeg ved bestemt, at for de folk, som har samme interesse i motorsagen som jeg, er en partipolitisk strid om dette helt uden interesse. Det ærede medlem ved formentlig, at selv om han kan love mig 76 medlemmer til at stemme sammen med mig, hvis jeg ville tage et andet standpunkt end mit parti — jeg ved ikke, hvorledes mit partis stilling vil være, når sagen bliver moden til afgørelse — men selv om det skulle ske, at jeg brød ud, er der altså 76 stemmer plus min, det er 77. Hvad har vi så nået, ærede medlem? Synes det ærede medlem, at det er et flertal? Det, det gælder om her, er at få gennemført noget, og når sagen er moden og de rette kræfter kommer frem, skal jeg gerne støtte på rette sted. Det skulle det ærede medlem også gøre i stedet for at lege med i partipolitisk strid om en sag, som er mere værd end partipolitik.

(Kort bemærkning).

Baunsbak-Jensen: Der var én ting i den højtærede indenrigsministers svar på visse af mine spørgsmål fra i går, som jeg gerne vil berøre lidt nærmere. Idet jeg takker den højtærede minister for svaret, vil jeg understrege en udtalelse af ministeren om, at et møde mellem sundhedsstyrelsen og lægerne — det var i relation til Jystrup-lægerne — fandt sundhedsstyrelsen urigtigt. Jeg finder en sådan udtalelse overordentlig farlig. Jeg finder, at den kan have fantastiske konsekvenser, for tænk, hvilke følger det kan have for alle læger, at de ikke kan blive indkaldt til en samtale i

[**Baunshak-Jensen.**]

sundhedsstyrelsen, men kan risikere uden at få noget at vide at blive udsat for politimæssig undersøgelse. Jeg tror bestemt, man med nogen god vilje fra sundhedsstyrelsen kunne have fået talt med den omtalte læge Tvedegaard uden af den grund at tvinge ham på grund af hans særlige oplysningspligt som læge over for sundhedsstyrelsen. Jeg vil slutte med at understrege, at sundhedsstyrelsen efter min mening har ansvaret, om ikke for at sagen ikke kom frem, så dog for ikke at have udnyttet alle muligheder for at finde en stilfærdig løsning på problemet. Det er ikke så ligetil at udsætte en flittig, uegennyttig og stilfærdig landsbylæge for den slags ting.

(Kort bemærkning).

Ninn-Hansen: Jeg ved egentlig ikke, hvorfor det ærede medlem hr. Erhard Jakobsen fremsætter alle disse udtalelser om partipolitiske hensigter m. v. Det er slet ikke det, det drejer sig om. Vi har meddelt det ærede medlem, hvilket standpunkt vi har, og jeg har spurgt, hvilket standpunkt det ærede medlem har. Det ærede medlem siger, der er stor forskel på vore standpunkter. Det er muligt. Hvis det ærede medlem stadig væk vil forhøje benzinafgiften, er der en afgørende forskel i vor opfattelse. Men det, jeg har spurgt det ærede medlem om, er, hvilken stilling han vil tage her i tinget. Det ærede medlem sagde, at valutamæssige og fiskale hensyn i dag ikke er til hinder for en nedsættelse af omsætningsafgiften — således forstod jeg det ærede medlem. Derfor mener det ærede medlem, at han i dag kan have en anden stilling, end han havde for halvandet år siden, da han stemte for en fordobling af omsætningsafgiften her i tinget. Det er i orden, og når nu det ærede medlem har sagt det til folket, kan vi vel sige, vil jeg blot stille det ganske enkle spørgsmål til det ærede medlem: vil det ærede medlem her stemme for en nedsættelse af omsætningsafgiften?

(Kort bemærkning).

Erhard Jakobsen: Det er klart, at en kort bemærkning ikke egner sig til en diskussion om benzinafgift kontra omsætningsafgift. De ting, jeg har sagt om det, står vist ganske

klart for dem, jeg har sagt det til, og dem, der har læst det. Jeg understreger endnu en gang, at det ikke kan have nogen interesse at få fastslået, hvordan jeg ville stemme om det konservative forslag fra for 2 år siden, hvis det blev genfremsat. Så vidt jeg husker, gik det ud på, at man skulle aftrappe omsætningsafgiften så langt ned, til der blev dækning for vejafgifterne. Det er vist 300-400 mill. kr. ud af de ca. 800 mill. kr., som vejskatterne udgør. Noget sådant var jeg modstander af og er det fremdeles. Hvis vi derimod kan finde udveje — her er jeg på linje med finansministeren — hvorved man sikrer finansministeren provenuet uforandret, men ved en ganske simpel omlægning — og dér er jeg kommet ind på benzinafgifterne — eller hvis man skønmæssigt kan anslå, at stigningen i antallet af nytilkomne biler virkelig bliver så stor, at den kan dække nedgangen i omsætningsafgiften, er jeg parat. Det er det, jeg hele tiden har erklæret mig indforstået med — og det gør jeg fremdeles — og jeg tror, at man står sig ved at arbejde for sagen og ikke tage hensyn til det partipolitiske spil.

(Kort bemærkning).

Ninn-Hansen: Vi holder os til omsætningsafgiften, ærede medlem. Jeg har ikke bedt det ærede medlem om at stemme for et konservativt forslag. Jeg indsendte for et stykke tid siden en anmodning til statsradiofonien om at måtte fremsætte en kommentar til det ærede medlems tale, og jeg har også villet benytte lejligheden her i dag til at sige, hvad vi vil være med til, og få at vide af det ærede medlem, på hvilket grundlag vi med hensyn til omsætningsafgiften kunne finde frem til et forslag, som vi i fællesskab kunne stemme for. Vi vil ikke bringe det ærede medlem i den situation at skulle stemme for vort forslag. Jeg har spurgt, om det ærede medlem, som han har ret til, vil fremsætte et forslag om nedsættelse af omsætningsafgiften. Han ved, at vi er i hvert fald 76, der vil være med, hvis det ærede medlem kommer med et sådant forslag. Men kommer det?

(Kort bemærkning).

Erhard Jakobsen: Så vidt jeg kan regne ud, gør det samme udslag her i salen,

[Erhard Jakobsen.]

hvad enten jeg fremsætter et forslag, der får tilslutning af 76 medlemmer, eller 76 medlemmer fremsætter et forslag, som får tilslutning af mig.

(Kort bemærkning).

Ninn-Hansen: Ja men jeg forstod af denne diskussion, at det ærede medlem, når det kommer til stykket, ikke vil gå længere i denne sag, end at han kan få finansministeren med. Den tilføjelse synes jeg det ærede medlem skal komme med næste gang det ærede medlem ude i landet taler om omsætningsafgiften.

(Kort bemærkning).

Erhard Jakobsen: Spørgsmålet om, hvorvidt jeg kan få finansministeren med eller ej, kan vel ikke være afgørende for, hvilke synspunkter jeg ude blandt befolkningen kan sige jeg finder rigtige. Finansministeren har hensyn at tage, som jeg ikke behøver at tage; men derfor kan mine synspunkter med hensyn til, hvad man skal arbejde henimod, godt være rigtige, og det er det, det drejer sig om.

Formanden: Jeg skal her afbryde forhandlingen.

Medlem af folketinget Peter Nielsen har meddelt mig, at han ønsker til forsvarsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Kan der træffes foranstaltninger til beskyttelse af civilbefolkningen mod ulykker under flyvevåbnets øvelser?“

Medlem af folketinget Axel Ivan Pedersen har meddelt mig, at han ønsker til landbrugsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Vil landbrugsministeren overveje eventuelle muligheder for at undgå, at vort lands skønne ådale ødelægges ved anlæg af ørreddambrug?“

Spørgsmålene vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommende spørgetid.

Udvalget angående forslag til lov om leje, forslag til lov om boligbyggeri, forslag til lov om ekstraordinær grundskyld og ejendomsskyld til kommunen, forslag til

lov om ændring af lov om kommunale ejendomsskatter m. v. og forslag til lov om ændring i lov om folkeforsikring. (Om personlige tillæg til invalide- og folkepensionister m. v.) har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Folketingets næste møde holdes tirsdag den 9. december kl. 14 med følgende dagsorden:

1) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om investeringsfonds.

2) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om afvikling af statens garanti for renten af de af husmandskreditforeningerne og Sønderjyllands Kreditforening udstedte kasseobligationer.

3) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om skoleskibsafgift.

4) *Fortsættelse af første behandling af:*

Forslag til finanslov for finansåret fra 1. april 1959 til 31. marts 1960.

5) *Første behandling af:*

Forslag til lov om optagelse af statslån i udlandet.

Formanden meddelte sluttelig planen for tingets øvrige møder i den følgende uge.

Mødet hævet kl. 16²².

28. møde.

Tirsdag den 9. december kl. 14.

Formanden: I skrivelse af gårs dato meddeler landbrugsministeren, at han ønsker her i tinget skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om udlån til statshusmandsbrug m. m. og forslag til lov om ændringer i jagtloven.

I skrivelse af gårs dato meddeler ministeren for offentlige arbejder, at han ønsker her i tinget skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om foretagelse af visse ekspropriationer m. v. og forslag til lov om ændring i lov om afgift af motorløretøjer m. v.

I skrivelse af 4. december meddeler udenrigsministeren, at han ønsker her i tinget skriftligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning angående Danmarks ratifikation af de som led i atomenergisamarbejdet i OEEC oprettede konventioner om sikkerhedskontrol og om etablering af et europæisk selskab for kemisk behandling af bestrålede brændselselementer (Eurochemic), begge undertegnet i Paris den 20. december 1957.

Medlem af folketinget Søren Jensen har meddelt mig, at han ønsker til undervisningsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Vil undervisningsministeren udvirke, at de efter gældende love fastsatte beløb til private statsanerkendte eksamenskurser kommer til udbetaling uden forsinkelse?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommende spørgetid.

Fra det norske stortings Nobelkomité har jeg modtaget eksemplarer af en skrivelse vedrørende uddelingen af Nobels fredspris for 1959. Eksemplarer af skrивelsen er fremlagt i læseværelset.

Skriftlig fremsættelse af forslag.

Landbrugsministeren (Skytte): Jeg skal herved tillade mig for det høje ting at fremsætte *forslag til lov om udlån til statshusmandsbrug m. m.*

Som det vil være det høje ting bekendt, nedsatte landbrugsministeriet i august 1957 en kommission til overvejelse af en række spørgsmål vedrørende statshusmandslovgivningen, herunder spørgsmål om ændring af forskellige af de regler om statshusmændenes lånevilkår, som indeholdes i de årlige udlånslove.

Kommissionen tilkendegav på et ret tidligt tidspunkt, at arbejdet med en ændring af statshusmandsloven som helhed ikke ville kunne færdiggøres inden afslutningen af folketingsåret 1957-58, og det var af hensyn til den rettidige tilrettelæggelse af administrationen derfor nødvendigt at søge udlånsloven for finansåret 1957-58 gennemført efter de samme retningslinjer som de foregående udlånslove.

Kommissionens arbejde har i første række taget sigte på at søge udarbejdet et forslag til en ændret udlånslov, og der har herunder i kommissionen været drøftet en række udkast til en ændret afviklingsordning for statshusmandslånene. Uanset at forslaget til udlånslov for finansåret 1959-60 i henhold til bestemmelsen i statshusmandslovens § 17, stk. 1, normalt burde være fremsat for det høje ting inden den 15. november, har jeg ment at måtte sætte fremsættelsen af sådant forslag i bero i den forventning, at kommissionen ville kunne afslutte arbejdet tidligt nok til, at et af kommissionen afgivet forslag kunne lægges til grund for lovforslaget.

Kommissionen har imidlertid nu tilkendegivet, at man ikke på indeværende tidspunkt kan afgive forslag til en ændret udformning af udlånsreglerne, men at arbejdet hermed vil blive videreført som led i kommissionens fortsatte behandling af reglerne i statshusmandsloven med henblik på en samlet løsning af kommissionens opgaver vedrørende statshusmandslovgivningen inden folketingsåret 1959-60.

Da det af hensyn til den rettidige tilrettelæggelse af statshusmandsbyggeriet i den kommende byggesæson må anses for meget vigtigt, at udlånsloven for det kommende finansår søges gennemført i god tid inden den egentlige byggesæsons begyndelse, ser